

Werkmap **'Jeugdsport in beweging'**

*Handleiding voor het Amsterdamse
schoolsportmodel binnen het basisonderwijs*

Samenwerkingsverband van
scholen voor het basisonderwijs
sportverenigingen en sportbonden
stadsdelen en gemeente

Een woord vooraf . . .

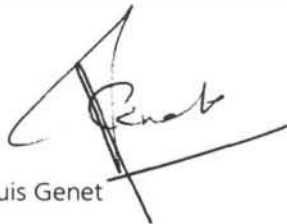
Voor u ligt de werkmap 'Jeugdsport in beweging'. Deze werkmap vormt een handleiding voor de organisatie van schoolsportactiviteiten in Amsterdam. In dit kader kunnen de leerlingen uit de midden- en bovenbouw van de basisscholen kennismaken met diverse takken van sport. Bij de organisatie en begeleiding van de activiteiten wordt nauw samengewerkt tussen basisscholen, sportverenigingen/sportbonden en stadsdelen/gemeente. De werkmap is samengesteld in overleg met vertegenwoordigers van de stadsdelen, de onderwijssector en de sportorganisaties en is bedoeld om alle betrokkenen bij de organisatie en de uitvoering van schoolsportactiviteiten in Amsterdam op de hoogte te stellen van de nieuwe aanpak en werkwijze.

Het zou niet juist zijn om de indruk te wekken dat het bij schoolsport in Amsterdam om een geheel nieuw verschijnsel gaat. Al sinds 1952 worden door de sportbonden kennismakingsactiviteiten voor scholieren georganiseerd. Ook vanuit het onderwijs en het sportbuurtwerk zijn in de loop van de jaren velerlei initiatieven genomen om schoolgaande kinderen te introduceren in de sportwereld. Door de inzet van vakdocenten en sportbuurtwerkers heeft bovendien de samenhang tussen bewegingsonderwijs en sportstimulering de nodige aandacht kunnen krijgen. Allerlei veranderingen binnen de sport en het onderwijs hebben langzamerhand duidelijk gemaakt dat de traditionele wijze van kennismaking met de sport niet meer voldoende aansluit bij de huidige praktijk.

In het kader van het experimentele project 'Jeugdsport in beweging' is gedurende de afgelopen jaren uitgebreid ervaring opgedaan met samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en sportbuurtwerk. De evaluatie van dit project heeft de basis gevormd voor het nieuwe schoolsportmodel voor de Amsterdamse basisscholen. Hierbij wordt aangesloten op ontwikkelingen, die in verscheidene stadsdelen en sportbonden al in gang zijn gezet. Deze handleiding vormt een praktisch hulpmiddel om de basisscholen en sportverenigingen te informeren over de organisatie van schoolsport in Amsterdam. Zodoende kan de Amsterdamse schooljeugd op een effectieve en plezierige wijze geïntroduceerd worden in de buitenschoolse sport- en bewegingscultuur. En daarmee worden kinderen beter voorbereid op zelfstandige sportdeelname in de vrije tijd, ook na de schoolgaande leeftijd.

Wij wensen u veel succes met de uitvoering en ondersteuning van deze schoolsportactiviteiten en verwachten dat deze werkmap u hierbij van dienst kan zijn!

Wethouder voor de Sport

Louis Genet

Wethouder voor het Onderwijs

Ernst Bakker

Inhoudsopgave

Introductie	Blok 1
Achtergrond en motivering	Blok 2
Hoofdpijnen van het Amsterdamse schoolsportmodel	Blok 3
Uitvoering van het Amsterdamse schoolsportmodel	Blok 4
Schoolsportmodules per tak van sport	Blok 5
Publiciteit en promotie	Blok 6
Standaardformulieren	Blok 7
Overzicht van betrokken organisaties	Blok 8
Brieven en notities ten behoeve van eigen planning	Blok 9
Aantekenformulieren voor eigen gebruik	Blok 10

I **Introductie**

Waarom een werkmap over schoolsport?

Schoolsport is een verzamelnaam voor allerlei vormen van sportbeoefening, die voor de leerlingen in en rondom de school plaatsvinden. Zo zijn er scholen waar de leerlingen na schooltijd de mogelijkheid hebben om op vrijwillige basis aan sportieve activiteiten in het gymnastieklokaal deel te nemen. Meestal worden dergelijke activiteiten opgezet en begeleid door de vakdocent bewegingsonderwijs of andere leden van het schoolteam. Soms wenden de scholen zich tot een gemeentelijke sportbuurtwerker om specifieke activiteiten te ontwikkelen, die niet zo gemakkelijk vanuit de school zelf georganiseerd kunnen worden. Deze sportbuurtwerker kan bijvoorbeeld zorgen voor het inschakelen van een deskundige sportdocent, het ter beschikking stellen van specifieke sportmaterialen of het bemiddelen met de beheerders van sportaccommodaties. Ook de sportverenigingen zoeken nogal eens contact met de scholen om onder de leerlingen hun tak van sport en hun vereniging te promoten. Er zijn voorbeelden van sportverenigingen, die al geruime tijd een vaste relatie onderhouden met een bepaalde school. Niet zelden is een dergelijk contact tot stand gekomen, doordat er mensen van de vereniging bij de school betrokken zijn of omgekeerd. Het gaat hierbij dan ook vaak om losse, min of meer toevallige initiatieven. Daarnaast organiseren de sportbonden al jarenlang kennismakingsactiviteiten en sporttoernooien voor scholieren. De belangstelling voor dit stedelijke aanbod blijkt de laatste jaren echter verminderd te zijn en geen evenwichtige doorsnede van de Amsterdamse jeugd te bereiken.

Onder het motto 'Jeugdsport in beweging' is in Amsterdam een nieuwe aanpak van schoolsport geïntroduceerd. Bij deze aanpak wordt het kennismakingsaanbod van de georganiseerde sport optimaal afgestemd op de concrete vraag van de basisscholen. Dit introductieaanbod heeft de vorm van specifieke schoolsportmodules, die in samenwerking met de Amsterdamse afdelingen van sportbonden zijn ontwikkeld. De basisscholen krijgen jaarlijks de gelegenheid om op een aantal van deze modules in te schrijven. De koppeling van de 'vraag' van de basisscholen en het 'aanbod' van de georganiseerde sport vindt plaats door de stedelijke jeugdsportconsulent, in nauw overleg met de stadsdeelorganisaties en de sportbonden. De uitvoering van deze sportmodules is een gezamenlijk initiatief van de school, de betrokken sportvereniging en het sportbuurtwerk. Om alle betrokkenen optimaal te informeren over het Amsterdamse schoolsportmodel, is deze werkmap 'Jeugdsport in beweging' samengesteld.

Voor wie is de werkmap bedoeld?

De werkmap is samengesteld voor alle betrokkenen bij schoolsportactiviteiten in Amsterdam. Aangezien de aanpak in de praktijk vooral gericht is op een nauwe samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en sportbuurtwerk, vormen de (vak)docenten van de basisscholen en de kaderleden van de betrokken sportverenigingen belangrijke doelgroepen voor deze werkmap. Ook de schoolbesturen, de ouderraden en de medezeggenschapsraden van de basisscholen kunnen op deze manier geïnformeerd worden. Er zijn momenteel in Amsterdam ruim 230 basisscholen en meer dan 1000 sportverenigingen. In samenwerking met de stadsdeelorganisaties is deze werkmap verspreid onder alle Amsterdamse basisscholen. Tevens is de werkmap toegezonden aan de Amsterdamse en regionale sportbonden. Voor de sportverenigingen, die belangstelling tonen om schoolsportactiviteiten uit te voeren, is een exemplaar te verkrijgen via de desbetreffende sportbond (zie blok 8 voor adressen). Bij deze organisaties liggen voor belangstellenden ook de diverse deelrapportages met betrekking tot 'Jeugdsport in beweging' ter kennisname.

Wat komt er in de werkmap aan de orde?

In de werkmap wordt in duidelijk onderscheiden blokken aandacht besteed aan de achtergronden en motivatie (blok 2), de hoofdlijnen (blok 3) en de wijze van uitvoering van het schoolsportmodel (blok 4). Vervolgens wordt een korte beschrijving gegeven van de schoolsportmodules per tak van sport (blok 5), die nu reeds voorhanden zijn. Verschillende modules zijn nog in ontwikkeling en zullen te zijner tijd als aanvulling worden verstrekt. Tenslotte worden in deze werkmap nog enkele praktische tips gegeven over publiciteit en promotie van de schoolsportactiviteiten (blok 6). Ter illustratie zijn in deze werkmap de verschillende standaardformulieren opgenomen, die bij de planning en evaluatie van de schoolsportmodules worden gehanteerd (blok 7). Tevens wordt een overzicht gepresenteerd van contactpersonen, adressen en telefoonnummers van de betrokken organisaties (blok 8).

Hoe wordt de werkmap gebruikt?

De werkmap is vooral bedoeld als handleiding en informatiebron voor iedereen, die betrokken is bij de Amsterdamse schoolsport. Door de overzichtelijke indeling van informatie in afzonderlijke blokken kunnen delen van de werkmap ook afzonderlijk gelezen worden. Zo kan de lezer die snel een indruk wil hebben van de opzet van het Amsterdamse schoolsportmodel zich beperken tot de blokken 3 en 4. Er is bewust gekozen voor een losbladige werkmap, zodat gemakkelijk navullingen kunnen worden toegevoegd of delen kunnen worden vervangen. Deze map vormt dan ook geen volledig afgerond pakket aan informatie, maar zal zo nu en dan aangevuld worden met nieuwe informatie of geactualiseerde gegevens. Verder kan door het losbladig systeem ook eenvoudig een deel van de handleiding gekopieerd worden voor belangstellenden, die zelf geen handleiding hebben gekregen. Zo kunnen bijvoorbeeld de beschrijvingen van de door de school gekozen school-

sportmodules meegestuurd worden aan ouders, teneinde hen te informeren over de schoolsportactiviteiten, waaraan hun kinderen gaan deelnemen.

Tevens bevat de werkmap een overzicht van de betrokken organisaties, dat als wegwijzer kan fungeren met betrekking tot het Amsterdamse schoolsportmodel. In de map kunnen verder nog brieven en notities worden opgeborgen met betrekking tot de planning van schoolsportactiviteiten. Aan het eind van de werkmap zijn ten slotte nog enkele aantekenbladen voor eigen gebruik opgenomen.

De mascotte 'Jippie' van de Amsterdamse schoolsport

Om de schoolsportactiviteiten in Amsterdam een eigen gezicht te geven is de mascotte 'Jippie' ontwikkeld, die in deze handleiding regelmatig op de voorgrond treedt. Jippie zal vooral bij de publiciteit en promotie in de richting van de leerlingen een centrale plaats innemen. Er is een standaardlogo voor 'Jeugdsport in beweging' ontwikkeld, dat door de gemeente en de stadsdelen gehanteerd wordt bij de communicatie over het schoolsportmodel.

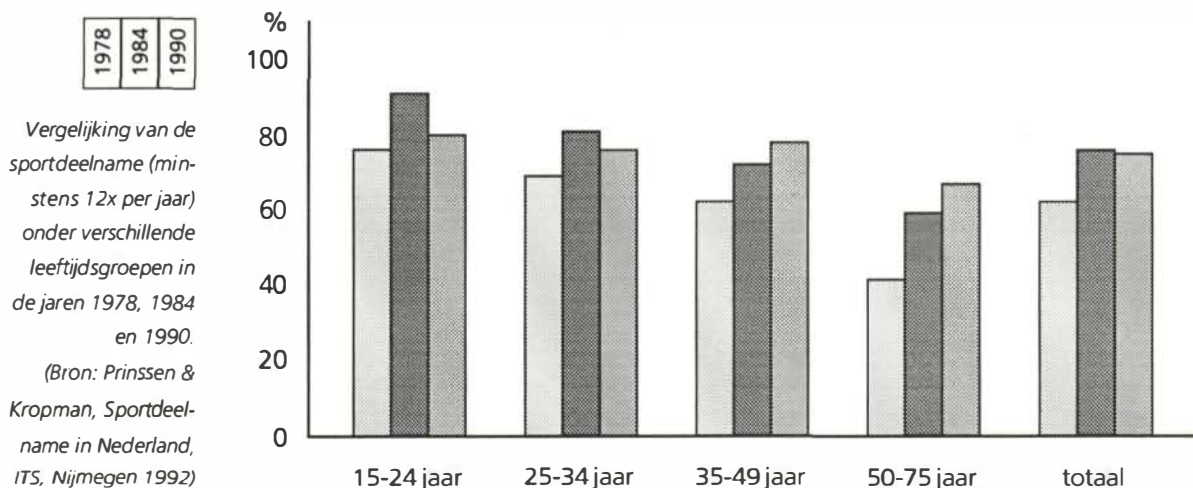
Verder is Jippie afgebeeld in de verschillende takken van sport, waarvan de modules in deze werkmap zijn opgenomen (zie blok 5). De mascotte en afgeleide tekeningen daarvan worden door de Auteurswet beschermd. Tekeningen, zoals afgebeeld in deze werkmap mogen zonder wijzigingen hieraan als illustratie worden gebruikt in een schoolkrant in het kader van voorlichting over 'Jeugdsport in beweging' binnen Amsterdam en zonder commercieel oogmerk. Als er voor promotionele doeleinden zoals bijvoorbeeld voor clubblad, stickers, vlaggen, petjes, T-shirt of affiches gebruik gemaakt wordt van de mascotte 'Jippie' of afgeleide tekeningen, dan moet dit vooraf geregeld worden met de Amsterdamse jeugdsportconsulent.

2 Achtergrond en motivering

Ontwikkelingen in vraag en aanbod op de sportmarkt

De laatste tijd lijken de ontwikkelingen op de sportmarkt zich steeds sneller te voltrekken. Niet alleen komen er telkens weer nieuwe (combinaties van) sporten bij, maar ook de organisatievormen in de sport breiden zich steeds verder uit. Vraag en aanbod op de sportmarkt lijken elkaar in een soort dynamisch evenwicht te houden: gedurende een bepaalde periode kan de belangstelling voor een bepaalde sport verminderen, terwijl de populariteit een tijdje later weer snel kan toenemen. In de tussentijdse periode kunnen nieuwe trends in de sport al weer over hun hoogtepunt heen zijn. In algemene zin kan echter geconcludeerd worden dat de verschijningsvormen en het activiteitenaanbod in de sport gedurende de afgelopen twintig jaar sterk gegroeid zijn. Dit proces wordt ook wel de differentiatie van de sport genoemd. Betekent de uitbreiding van de sportmogelijkheden ook dat meer mensen aan sport zijn gaan deelnemen? Wanneer gekeken wordt naar de landelijke ontwikkeling in de sportdeelname gedurende de jaren zeventig en tachtig kan deze vraag bevestigend beantwoord worden. In de jaren zeventig manifesteerde de groei zich vooral binnen de sportverenigingen, terwijl in de jaren tachtig de sportieve recreatie en de ongebonden sportbeoefening snel aan populariteit hebben gewonnen. Uit het derde onderzoek naar de landelijke sportdeelname (ITS, 1992) is naar voren gekomen dat de sportdeelname zich in kwantitatief opzicht gestabiliseerd heeft. Evenals in 1984 neemt in 1990 ongeveer 75% van de mensen van 15 tot 75 jaar met enige regelmaat deel aan sportieve activiteiten. Opvallend is dat het aandeel sporters boven de dertig jaar in deze periode weer verder gegroeid is. De sportbeoefening van de jeugd uit de jaren vijftig en zestig heeft blijkbaar een basis gelegd voor een langere sportloopbaan onder de huidige generatie dertigers en veertigers.

Tegelijkertijd is uit het landelijke ITS-onderzoek gebleken, dat de sportdeelname onder de jongere leeftijdsgroepen (15-24 jaar) tussen 1984 en 1990 met 11% is teruggelopen en daarmee weer bijna terug is op het niveau van 1978. Deze constatering komt overeen met het gegeven uit het Sociaal Cultureel Rapport 1992, waarin is vastgesteld dat de aan sport bestede vrijetijd voor jongeren tussen 12 en 19 jaar van 5,7% (1980) is gestegen naar 7,0% (1985) en vervolgens weer is gedaald naar 6,1% (1990). De vraag is dan ook of de sportervaringen van de huidige jeugdgeneratie voldoende zijn om ook op latere leeftijd aan sport te blijven deelnemen. De laatste gegevens over de teruglopende sportdeelname onder de jeugd duiden op een mogelijke bedreiging van de blijvende sportbeoefening in de toekomst.

De sportdeelname in de gemeente Amsterdam ligt, evenals in de andere grote steden, gemiddeld lager dan het landelijke niveau. Dit geldt niet alleen voor de volwassenen, maar ook voor de schoolgaande kinderen. Landelijk gezien is naar schatting ongeveer 60% van de scholieren tussen 10 tot 15 jaar lid van een sportvereniging, terwijl dit percentage in Amsterdam ongeveer 45% bedraagt. Bovendien zijn er bepaalde wijken en bevolkingsgroepen waar dit percentage beduidend lager ligt. Ten tijde van de voorbereiding van de experimenten 'Jeugdsport in beweging' (deelrapport 2, 1989) is uit een verkennend onderzoek op scholen in de Indische buurt en Oud-Oost gebleken dat 39% van de leerlingen lid was van een sportvereniging. De grootste achterstanden in de georganiseerde sportdeelname bleken zich voor te doen onder allochtone meisjes (20%) en jongeren die behoren tot een gezin met een lager inkomen (35%). Juist voor deze kinderen, die van huis uit minder met sport in aanraking komen, lijkt een sportstimuleringsaanpak in nauwe samenwerking met de school het meest kansrijk.

Functies van en motieven voor sport

Sportbeoefening is voor veel mensen een prettige manier om de vrijetijd door te brengen. Het belang van de sport wordt onderstreept door de groei van de sportdeelname in de afgelopen twintig jaar. De individuele motieven om aan sportieve activiteiten deel te nemen, kunnen sterk uiteen lopen. Zo kan sport aan de deelnemers de mogelijkheid bieden om zich te ontspannen en sociale contacten te onderhouden, maar ook om prestaties te leveren en een zekere status te verwerven. In deze zin levert sportbeoefening een bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing van mensen. Sportbeoefening is echter niet alleen voor de deelnemers zelf belangrijk, maar ook voor de samenleving als geheel. Het kan een bijdrage leveren aan de integratie van bevolkingsgroepen, de socialisatie van de jeugd en het bevorderen van een gezonde levenswijze. Tegen deze achtergrond is het een positieve ontwikkeling dat veel inwoners van Amsterdam op enigerlei wijze aan sportieve activiteiten deelnemen. Uiteraard is het een vrije keuze of men daarbij kiest om regelmatig een stevige wandeling te maken, een partijtje te voetballen in het park of lid te worden van een sportvereniging. Om een gerichte keuze te kunnen maken, is het echter een voorwaarde dat men een goed overzicht heeft van de sportmogelijkheden en de nodige basisvaardigheden heeft ontwikkeld om hieraan deel te kunnen nemen.

In Amsterdam bestaat een ruim en gevarieerd aanbod van sportactiviteiten binnen en buiten verenigingsverband. Feitelijk is er op sportgebied 'voor elk wat wils'. Toch blijkt

uit onderzoek dat niet iedereen op dezelfde manier de weg kan vinden in de sport. Dit geldt zeker ook voor de schoolgaande jeugd. De belangstelling van kinderen voor sport en spel wordt voor een belangrijk deel van huis uit bepaald. Al tijdens de voorschoolse periode wordt een eerste basis gelegd voor het latere sportgedrag van kinderen. Ook tijdens de schoolgaande leeftijd blijkt de invloed van ouders en naaste familie nog zeer duidelijk aanwezig, hetgeen bijvoorbeeld naar voren komt bij de keuze om lid te worden van een sportvereniging. Geleidelijk wordt de invloed van de vriendengroep belangrijker bij de keuze van de vrijetijdsbesteding. Deze verschuiving is duidelijk waar te nemen bij de motivering die kinderen in de verschillende leeftijdsgroepen zelf geven voor hun sportgedrag. 'Ik ben meegegaan met mijn vader' verandert langzamerhand in argumenten als 'Mijn vriendinnetje ging ook naar die sportvereniging'. In alle gevallen blijkt de directe sociale omgeving van grote invloed op de vorm en inhoud van de sportdeelname van de schoolgaande jeugd. Dit betekent tevens dat sommige kinderen van jongs af aan met sport in aanraking komen, terwijl andere kinderen pas op school voor het eerst met georganiseerde sport- en spelactiviteiten kennismaken. Hierdoor wordt direct de speciale betekenis van het onderwijs geschetst met betrekking tot de voorbereiding op en kennismaking met de buitenschoolse sportbeoefening. De school vormt feitelijk de enige ingang om alle kinderen effectief te kunnen bereiken. Een voorwaarde hiertoe vormt een goede inhoudelijke en organisatorische afstemming tussen het bewegingsonderwijs en de sportstimulering.

Terugblik op de schoolsport in Amsterdam

In het inventarisatie-rapport 'Jeugdsport in beweging' (deel 1, 1988) is een uitgebreide beschrijving gegeven van de Amsterdamse ontwikkelingen op het terrein van jeugdsport, sportstimulering en bewegingsonderwijs in het afgelopen decennium. In dit rapport is geconstateerd, dat er door verschillende organisaties en op diverse manieren getracht werd om een goede aanpak te ontwikkelen om scholieren te introduceren in de buitenschoolse bewegingscultuur. Uiteindelijk hebben deze ontwikkelingen in hun onderlinge samenhang de basis gelegd voor de vernieuwde schoolsportaanpak. Eerst wordt een korte terugblik gegeven op deze ontwikkelingen. Op het terrein van het bewegingsonderwijs in Amsterdam is in de jaren tachtig het nodige gebeurd. Onder bewegingsonderwijs worden zowel de bewegingslessen als de schoolsportactiviteiten begrepen. Met schoolsport wordt de verzameling van bewegingsactiviteiten aangeduid die buiten de in het schoolrooster opgenomen lessen onder verantwoordelijkheid van de school aan de leerlingen wordt aangeboden. Bij het uitvoeren van de bewegingssocialisatietask die aan de school is opgedragen, behoren de bewegingslessen en de schoolsportactiviteiten elkaar aan te vullen. In 1983 werd de taakstelling voor het bewegingsonderwijs door de Commissie Vakonderwijs als volgt geformuleerd:

- bevordering van de ontplooiing van het bewegingsgedrag van de leerlingen ter ondersteuning van hun persoonlijkheidsvorming en hun ontwikkeling naar volwassenheid (ontplooiingsaspect).
- overdracht van de bewegingscultuur en voorbereiding op deelname aan die bewegingscultuur (toerustingsaspect).

Om de vakinhoudelijke vernieuwing vorm te geven en de implementatie ervan te begeleiden is vervolgens de projectgroep Bewegingsonderwijs ingesteld. In 1988 werd door de projectgroep Bewegingsonderwijs en de toenmalige Gemeentelijke Inspectie Lichamelijke Opvoeding (GLO) een studiedag georganiseerd met de titel "Introductie in de bewegingscultuur". Het doel van deze studiedag was bezinning te doen plaatsvinden op het bewegingsonderwijs en de vak- en groepsleerkrachten te betrekken bij de ontwikkelingen binnen het project Bewegingsonderwijs. Hierbij werd onder andere aandacht besteed aan de taak en functie van de school in de buitenschoolse sportactiviteiten. De conclusie was dat het bewegingsonderwijs een sleutelfunctie kan vervullen met betrekking tot het bevorderen van 'blijvende sportbeoefening'. Hiertoe zou echter een heroriëntatie op de organisatie en uitvoering van de schoolsport (als onderdeel van het bewegingsonderwijs) noodzakelijk zijn. Samenwerking met het sportbuurtwerk en de sportverenigingen in de nabijheid van de school werd als de aangewezen weg gezien. Dit zou moeten leiden tot de ontwikkeling van een sportaanbod dat een brugfunctie kan vervullen tussen de scholen en de sportverenigingen. Hiermee werd een belangrijke aanzet gegeven tot de ontwikkeling van een nieuwe sportstimuleringsaanpak in Amsterdam.

In die periode waren er onder auspiciën van de toenmalige Dienst voor de Sport en de Gemeentelijke Inspectie voor de Lichamelijke Opvoeding reeds de nodige praktijkervaringen met een dergelijke aanpak opgedaan. In het schooljaar 1986-1987 zijn in Amsterdam-Noord en Amsterdam-Oost twee bescheiden experimenten van start gegaan, waarbij de samenwerking tussen de school en het sportbuurtwerk het uitgangspunt vormde. Onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de sportbuurtwerker en de vakdocenten bewegingsonderwijs werd een programma van sportieve activiteiten ontwikkeld en aangeboden aan de leerlingen van de betrokken scholen. Hierbij werd zoveel mogelijk uitgegaan van de mogelijkheden op sportgebied, die de buurt te bieden heeft.

Tegelijkertijd was ook de vorm van de traditionele WoMiRe-activiteiten (letterlijk: Woensdag Middag Recreatie) sterk in beweging. Sinds de jaren vijftig worden door ruim dertig sportbonden in Amsterdam kennismakingsactiviteiten voor scholieren georganiseerd. Deze activiteiten worden door de gemeente Amsterdam gesubsidieerd en werden tot voor kort door de schoolsportcommissie van de Amsterdamse Sportraad gecoördineerd.

De kennismakingsactiviteiten hebben tot doel om scholieren in de praktijk kennis te laten maken met verschillende takken van sport en hen de weg te wijzen naar de georganiseerde sport. De activiteiten hadden drie verschijningsvormen, te weten de toernooivorm, de instuifvorm en de cursusvorm.

Geleidelijk werd bij de uitvoering van de kennismakingsactiviteiten steeds meer samenwerking gezocht en gevonden met het sportbuurtwerk en de scholen. Dit had tot gevolg dat de oorspronkelijk stedelijke aanpak veranderde in een school- of buurtgerichte aanpak, waarbij de activiteiten in het ene geval tijdens de lessen bewegingsonderwijs en in het andere geval na schooltijd plaatsvonden. Zodoende kwamen de kennismakingsactiviteiten van de sportbonden dicht aan te liggen tegen de sportstimuleringsprojecten die hier en daar door de scholen en het sportbuurtwerk werden georganiseerd.

Begin 1988 leidden deze ontwikkelingen tot de start van het experiment 'Jeugdsport in beweging', onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Amsterdamse Sportraad, de Dienst voor de Sport en de Gemeentelijke Inspectie voor de Lichamelijke Opvoeding. Dit experiment maakte deel uit van het profijtprogramma van de gemeente Amsterdam in de periode 1986-1990, dat tot doel had om de maatschappelijke positie en participatie van mensen met een minimuminkomen of een uitkering te verbeteren. Door een meerjarige subsidie van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (directie Sportzaken) in het kader van het thema 'sportbeoefening in achterstandswijken' kon de uitvoering, coördinatie en evaluatie van het experiment een extra impuls krijgen.

Experimentele fase van 'Jeugdsport in beweging'

Het experimentele project 'Jeugdsport in beweging' is uitgevoerd in de periode 1988-1991. Allereerst heeft een uitgebreide inventarisatie plaatsgevonden naar de situatie van vraag en aanbod met betrekking tot jeugdsportactiviteiten in Amsterdam (deelrapport 1, 1988). In dit rapport is geconcludeerd dat er in de gemeente Amsterdam een uitgebreid en gevarieerd sportaanbod bestaat voor de schoolgaande kinderen. Over het algemeen hebben deze sportactiviteiten een relatief laagdrempelig karakter. Desondanks is uit onderzoek naar voren gekomen dat kinderen uit huishoudens met een laag inkomen minder vaak aan georganiseerde sport deelnemen dan andere kinderen. Naast een financiële drempel blijken er voor deze kinderen ook allerlei sociale, culturele en maatschappelijke factoren een rol te spelen. Vanuit praktijkervaringen wordt geconstateerd, dat jongeren, die (nog) niet aan sport doen, vooral bereikt kunnen worden door een buurtgericht activiteitenaanbod. Een samenwerking tussen scholen, sportbuurtwerk en sportverenigingen kan de drempels om deel te nemen voor deze doelgroep verlagen. Het inventarisatierapport wordt afgesloten met de presentatie van een actieplan met als doelstelling: "Het bevorderen van de sportdeelname van jongeren uit huishoudens met een lager inkomen, met name daar waar sprake is van een achterstandssituatie ten opzichte van hun leeftijdsgenoten".

Vervolgens zijn de voorbereidingen getroffen om het experiment 'Jeugdsport in beweging' uit te voeren. Teneinde een duidelijk beeld te verkrijgen van de sportdeelname van de betrokken scholieren en de factoren die hierop van invloed zijn, is besloten om een verkennend onderzoek uit te voeren (deelrapport 2, 1989). In februari en maart 1989 werd op 15 scholen (9 BO en 6 VO) in Amsterdam-Oost/Indische buurt een uitgebreide schriftelijke vragenlijst afgenomen onder 504 jongeren in de leeftijd 10-15 jaar (respons: 443) en beknopte enquête uitgevoerd onder hun ouders/verzorgers (respons: 282). Om eventuele taalproblemen te voorkomen is deze laatste enquête ook in een Turkse en Marokkaanse versie verspreid. Uit dit onderzoek is een duidelijk beeld naar voren gekomen van (de achtergronden van) het sportgedrag van de leerlingen en werd tevens een bruikbare nulmeting ten behoeve van de evaluatie verkregen. In het volgende schema zijn de belangrijkste resultaten weergegeven.

Bekendheid van en
deelname aan
sportactiviteiten on-
der de schoolgaande
jongeren in Amster-
dam-Oost/Indische
buurt.

Soort Activiteiten	Bekendheid %	Deelname %	Voorkeur act./ver.	Minst bekend bij:	Minste deelname door:
Sportvereniging	n.v.t.	39	n.v.t.	niet van toepassing	(oudere) allochtone meisjes; lagere inkomensgroepen
Kennismakings- activiteiten	60	30	n.v.t.	leerlingen basisschool; niet-leden sportvereniging	autochtone meisjes; allochtone meisjes
Schoolsport- toernooien	63	9	n.v.t.	niet-leden sportvereniging; jongens	analyse niet uitgevoerd
Jeugdsport- instuiven	60	31	vereniging	leerlingen voortgezet onderwijs; Turkse + Marokkaanse jongeren; niet-leden sportvereniging	leerlingen v.o.; (oudere) allochtone meisjes; autochtone meisjes; niet-leden sportvereniging
Vakantie- activiteiten	77	25	n.v.t.	geen onderscheid	leerlingen basisschool; (oudere) allochtone meisjes; autochtone meisjes; Marokkaanse jongeren; hogere inkomensgroepen
Sport in buurthuizen	64	26	vereniging	allochtone jongeren; niet-leden sportvereniging	leerlingen basisschool; (oudere) allochtone meisjes; autochtone meisjes; niet-leden sportvereniging
Sportscholen/ fitnesscentra	64	6	beide	allochtone jongens; autochtone meisjes; niet-leden sportvereniging	analyse niet uitgevoerd
Sporten op eigen gelegenheid	n.v.t.	90	n.v.t.	niet van toepassing	(oudere) allochtone meisjes; autochtone meisjes; niet-leden sportvereniging

Door de grote verschillen in leerlingenpopulatie en schoolsituatie werd bij de voorbereiding van de sportactiviteiten besloten om een drietal deelexperimenten te onderscheiden met betrekking tot het basisonderwijs (BO), het voortgezet onderwijs (VO) en het speciaal onderwijs (SO). In het kader van deze handleiding is met name het eerste deelexperiment binnen het basisonderwijs van belang. Voor meer informatie over de andere deelexperimenten wordt verwezen naar de verschillende rapportages over het experiment 'Jeugdsport in beweging'.

In de laatste maanden van het schooljaar 1988-1989 zijn op 9 basisscholen in de Indische buurt diverse schoolsportactiviteiten georganiseerd voor de leerlingen van groep 7 en 8. Hierbij is aandacht besteed aan de volgende takken van sport: atletiek, badminton, basketbal en judo. Er heeft allereerst een introductie plaatsgevonden tijdens twee lessen bewegingsonderwijs en vervolgens is vier keer een sportactiviteit na schooltijd georganiseerd. Bij de voorbereiding en begeleiding van de activiteiten heeft nauwe samenwerking plaatsgevonden tussen de scholen, de sportverenigingen/-bond en het sportbuurtwerk. Bovendien heeft er bij de naschoolse activiteiten een clustering van drie groepen van elk drie scholen plaatsgevonden. Aan het einde van het schooljaar is een tussenevaluatie opgesteld met betrekking tot de stand van zaken

op dat moment (deelrapport 3, 1989). Op basis van deze ervaringen hebben enkele bijstellingen plaatsgevonden ten behoeve van de voorbereiding van de activiteiten in het schooljaar 1989-1990.

In het schooljaar 1989-1990 hebben de negen betrokken basisscholen elk deelgenomen aan drie verschillende schoolsportmodules, waaronder badminton, handbal, judo, korfbal, schaatsen, softbal, voetbal en volleybal. Aan het einde van dit schooljaar heeft een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden, waarbij zowel de scholieren als de organisatoren aan het woord zijn gelaten (deelrapport 4, 1991). In het eindrapport is geconstateerd dat het experiment in het basisonderwijs over het geheel genomen positief is verlopen.

Hierbij werden onder andere de volgende conclusies gepresenteerd:

- de leerlingen, vakdocenten, verenigingstrainers en sportbuurtwerker zijn in overgrote meerderheid tevreden over de voorbereiding en uitvoering van de activiteiten;
- de samenwerking tussen vakdocenten, verenigingstrainers en sportbuurtwerker wordt hierbij als waardevol ervaren;
- het starten van de sportmodules binnen de lessen bewegingsonderwijs met daarop aansluitend een vervolg buiten de school vinden de meesten een goede aanpak;
- door deze aanpak is een doelgroep bereikt, die anders niet of nauwelijks met de georganiseerde sport in aanraking komt;
- het werken met sportmodules geeft leerlingen de gelegenheid om kennis te maken met verschillende takken van sport en met buitenschoolse sportbeoefening.

Ontwikkeling van een integraal schoolsportmodel

Naar aanleiding van de positieve resultaten van het experiment binnen het basisonderwijs, is besloten om de schoolsportaanpak verder aan te scherpen en uit te breiden naar andere basisscholen en sportverenigingen in Amsterdam. Door de bestuurlijke decentralisatie en de ambtelijke reorganisatie binnen de gemeente Amsterdam zijn de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende organisaties echter sterk veranderd. In de huidige situatie zijn de stadsdeelbesturen verantwoordelijk voor het grootste deel van het gemeentelijke onderwijs- en sportbeleid. Bovendien zijn twee van de drie initiatiefnemende organisaties, te weten de Gemeentelijke Inspectie voor de Lichamelijke Opvoeding (GILLO) en Dienst voor de Sport (DvdS) per 1 januari 1990 opgeheven. Tegen de achtergrond van deze gewijzigde bestuurlijke en organisatorische verhoudingen wordt een stedelijke stuurgroep 'Schoolsport' opgericht, waarin vertegenwoordigers van de gemeente, de stadsdelen, de Dienst Stedelijk Beheer (afdeling Sport en Recreatie) en de Amsterdamse Sportraad zijn opgenomen. Bovendien is er een jeugdsportconsulent aangesteld bij de Dienst Stedelijk Beheer, die de stadsdelen en de sportbonden ondersteuning biedt bij de verdere ontwikkeling en invoering van het schoolsportmodel binnen het basisonderwijs.

In 1992 heeft het accent gelegen op het verder uitwerken van het schoolsportmodel voor het basisonderwijs. In samenwerking met de sportbonden zijn specifieke sportmodules ontwikkeld voor diverse takken van sport en hebben informatie-bijeenkom-

sten plaatsgevonden voor de sportverenigingen. Tevens zijn er met de stadsdeelorganisaties afspraken gemaakt over de werkwijze en procedures met betrekking tot het afnemen van de sportmodules door de basisscholen. Dit betekent dat vanaf het schooljaar 1993-1994 de basisscholen zich kunnen aanmelden voor deelname aan het schoolsportmodel en een voorkeur kunnen opgeven voor specifieke sportmodules. In de volgende blokken van deze introductie map wordt een gedetailleerd inzicht gegeven in de hoofdlijnen van het schoolsportmodel (blok 3), de werkwijze en procedures (blok 4) en de reeds beschikbare sportmodules (blok 5).

3 **Hoofdpijnen van het Amsterdamse schoolsportmodel**

Doelstelling

In aansluiting op de ervaringen uit de experimentele fase van 'Jeugdsport in beweging' is de algemene doelstelling van het schoolsportmodel voor het basisonderwijs als volgt omschreven:

Het realiseren van een gerichte kennismaking van schoolgaande kinderen met diverse takken van sport en een introductie binnen de buitenschoolse sport- en bewegingscultuur, via een gestructureerde samenwerking tussen de scholen, de sportverenigingen en het sportbuurtwerk, teneinde zelfstandige sportbeoefening van de jeugd ook op latere leeftijd te bevorderen.

Het is zinvol om de verschillende elementen uit deze ingewikkelde omschrijving nog eens op een rijtje te zetten. Het gaat dus met name om:

- kennismakingsactiviteiten: dit betekent dat alle leerlingen, ongeacht hun talent en/of ervaring, aan de sportactiviteiten moeten kunnen deelnemen. Dit stelt nadrukkelijk bepaalde eisen aan de vorm en inhoud van deze activiteiten.
- introductie in buitenschoolse sport- en bewegingscultuur: het is dus niet de bedoeling dat de kennismaking beperkt blijft tot de schooltijden en het schoolgebouw. Stapsgewijs zullen de leerlingen ook naar activiteiten na schooltijd en buiten de school toegeleid moeten worden.
- gestructureerde samenwerking tussen school, sportvereniging en sportbuurtwerk: uit praktijkervaringen is gebleken dat juist de verschillende rollen en specifieke deskundigheden van vakdocent, trainer en sportbuurtwerker elkaar goed kunnen aanvullen. Hierbij is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de voorbereiding en begeleiding van de gehele schoolsportmodule.
- zelfstandige sportbeoefening ook op latere leeftijd: de activiteiten moeten een bijdrage leveren aan 'lifetime' sportdeelname in de vrije tijd. Het doel is niet om leerlingen zo snel mogelijk lid van een sportvereniging te maken, maar om hen tijdens de activiteiten leerervaringen, vaardigheden en plezier te laten opdoen, die hen vervolgens beter toerusten om zelfstandig hun sportgedrag vorm te geven.

Doelgroep

De doelgroep van het schoolsportmodel voor het basisonderwijs bestaat uit de leerlingen van de groepen 7 en 8 van de Amsterdamse basisscholen en waar mogelijk ook de leerlingen uit de groepen 5 en 6. Deze keuze is gebaseerd op de samenhang tussen de motorische ontwikkelingsfase van de leerlingen, de vorm van de schoolsportactiviteiten en de praktijkervaringen van de meeste verenigingstrainers. Sommige schoolsportmodules zijn uitsluitend op de hoogste groepen gericht, terwijl de intro-

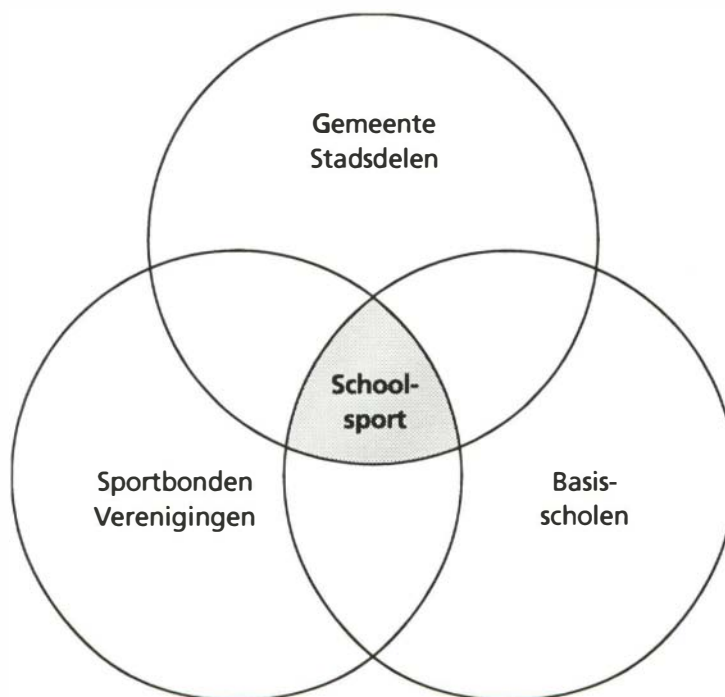
ductie in andere takken van sport ook geschikt is voor de groepen 5 en 6. Verder is afgesproken dat alle Amsterdamse basisscholen (openbaar en bijzonder onderwijs) kunnen inschrijven op het schoolsportmodel en alle leerlingen uit de genoemde groepen aan de activiteiten kunnen deelnemen. Hoewel de prioriteit vanuit het oogpunt van sportstimulering natuurlijk meer ligt bij leerlingen die (nog) niet aan sport doen en bij de wijken waar de sportdeelname gemiddeld lager ligt, wordt een selectie van scholen en/of leerlingen niet als wenselijk gezien. Wel worden nadrukkelijk de scholen met veel leerlingen uit lagere sociaal-economische huishoudens uitgenodigd om aan het schoolsportmodel mee te doen.

Schoolsportmodel

De kern van het schoolsportmodel voor het basisonderwijs wordt gevormd door de diverse *schoolsportmodules*, die gezamenlijk door vakdocenten, verenigingstrainers en sportbuurtwerker kunnen worden uitgevoerd. Deze schoolsportmodules zijn per tak van sport ontwikkeld in nauw overleg met de Amsterdamse of regionale sportbonden. Elke basisschool in Amsterdam kan jaarlijks enkele modules aanvragen. Wanneer de groep leerlingen per school te klein is, kan in overleg besloten worden om de buitenschoolse activiteiten te clusteren voor de leerlingen van twee of drie scholen.

Samenwerkingsmodel

Naast de uitvoering van de schoolsportmodules bestaat er voor de basisscholen ook nog de mogelijkheid om met een leerlingenteam deel te nemen aan de stedelijke *schoolsporttoernooien*, die door enkele sportbonden in Amsterdam worden georganiseerd. In ieder geval worden er jaarlijks toernooien georganiseerd in de volgende takken van sport: basketbal, handbal, korfbal en voetbal. Deze toernooien vinden elk in een verschillende periode van het schooljaar plaats en worden georganiseerd in één of meerdere Amsterdamse sporthallen. Hoewel bij de schoolsporttoernooien het plezier centraal staat, wordt er door de teams natuurlijk ook geprobeerd om zo goed mogelijk te presteren. Hiermee onderscheiden de schoolsporttoernooien zich nadrukkelijk van de schoolsportmodules, die immers vooral bedoeld zijn als een kennismaking voor alle leerlingen. De school kan zich tegen een geringe bijdrage met één of meerdere teams inschrijven voor een schoolsporttoernooi. De school is verantwoordelijk voor de begeleiding van de leerlingen op weg naar en tijdens het toernooi.

schoolsportmodules

De standaardvorm van een dergelijke module beslaat over het algemeen zes tot acht weken. In de eerste twee weken staat de betreffende tak van sport centraal tijdens de lessen bewegingsonderwijs, waarbij de eerste beginselen van de sport aan de orde kunnen komen. Aansluitend wordt voor de leerlingen vier weken lang één keer per week een activiteit of les na schooltijd georganiseerd, waarbij de begeleiding in handen is van een trainer/lesgever van de betrokken sportvereniging. Na afloop van deze naschoolse activiteiten wordt door de trainer/lesgever een laagdrempelig vervolg binnen de sportvereniging georganiseerd in de vorm van enkele aangepaste jeugdtrainingen, een toernooitje of een 'open huis'-activiteit. Een schoolsportmodule bestrijkt dus het gehele traject van de eerste kennismaking binnen de lessen bewegingsonderwijs, via de naschoolse activiteiten tot en met de introductie bij de sportvereniging. Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk leerlingen van de betrokken school de sportmodule van begin tot eind volgen en er dus geen selectie optreedt van alleen 'de beste van de klas'. In het volgende schema ziet de standaardopzet van een schoolsportmodule er als volgt uit:

Opzet van een
schoolsportmodule

Module	In de schoolles	Na schooltijd	Bij de vereniging
Duur	2 lessen	4 activiteiten	1 speciale activiteit of 3 gratis trainingen
Deelname	lessen bewegingsonderwijs	vrijwillig en groepsgewijs	vrijwillig en zoveel mogelijk groepsgewijs
Inhoud	kennismaking/ eerste beginselen	basistechniek/ spelvormen	introductie sportvormen in verenigingsverband
Plaats	zoveel mogelijk op school	zo dicht mogelijk bij school	verenigingsaccommodatie
Materiaal	school en/of sportbuurtwerk	school/vereniging of sportbuurtwerk	vereniging en/of sportbuurtwerk
Eindverantwoordelijk	vakdocent	vakdocent en trainer	sportvereniging

Het zal duidelijk zijn dat niet alle schoolsportmodules op dezelfde manier kunnen plaatsvinden. Er zijn nu eenmaal takken van sport, zoals schaatsen of paardrijden, die uitsluitend in of op een specifieke accommodatie plaatsvinden. Ook kan het voorkomen dat er wel een introductie in of rond de school kan plaatsvinden, maar dat er slechts een beperkt aantal verenigingen in die tak van sport is, zoals bijvoorbeeld bij het schermen. Dit is dan ook de reden dat er voor elke sport binnen 'Jeugdsport in beweging' een specifieke schoolsportmodule is ontwikkeld (zie blok 5). Deze schoolsportmodules moeten echter wel passen binnen het schoolsportmodel voor het basisonderwijs en voldoen aan een aantal algemene kwaliteitscriteria.

Kwaliteitscriteria

Eerder in deze handleiding (zie blok 2) is al aangegeven, dat de schoolsportmodules in een aantal opzichten verschillen van de traditionele kennismakingsactiviteiten van de sportbonden. Zowel de scholen als de sportverenigingen hebben in het nieuwe schoolsportmodel een veel belangrijkere rol dan in de vroegere situatie. Hierdoor komen de activiteiten zowel letterlijk als figuurlijk veel dichterbij de leerlingen te staan. Voor alle betrokken organisaties is het echter belangrijk dat de 'kwaliteit' van de schoolsportactiviteiten voldoende gewaarborgd blijft.

Om de kwaliteit van de schoolsportmodules te bevorderen, zijn de Amsterdamse en regionale sportbonden benaderd met het verzoek om een specifieke module in hun tak van sport te ontwikkelen, die als leidraad kan fungeren bij de uitvoering van de activiteiten. In een aantal gevallen is gebruik gemaakt van materiaal dat door de landelijke sportbonden is ontwikkeld. Andere sportbonden hebben ondersteuning gekregen van de Amsterdamse jeugdsportconsulent.

De ontwikkelde modules per tak van sport worden beoordeeld door de stedelijke stuurgroep Schoolsport aan de hand van de onderstaande kwaliteitscriteria:

- de schoolsportactiviteiten moeten toegankelijk zijn voor alle leerlingen van de deelnemende groepen van de betrokken basisschool;
- de schoolsportactiviteiten moeten aansluiten bij het vaardigheidsniveau van deze leerlingen en inspelen op hun wensen en behoeften;
- de schoolsportactiviteiten moeten wat betreft vorm, inhoud en opbouw voor alle leerlingen een volwaardige en prettige introductie bieden in de betreffende tak van sport;
- de schoolsportactiviteiten moeten voor een deel onder schooltijd en voor een deel na schooltijd plaatsvinden;
- de schoolsportactiviteiten moeten per module zoveel mogelijk plaatsvinden in een aaneengesloten periode van 6 tot 8 weken;
- de sportactiviteiten moeten zowel onder als na schooltijd begeleid worden door ter zake deskundige begeleiders/trainers vanuit de betrokken scholen en sportverenigingen;
- de schoolsportactiviteiten moeten voor de geïnteresseerde leerlingen na afloop van de sportmodule een zinvol vervolg hebben bij de betrokken sportvereniging en/of bij andere reguliere jeugdsportactiviteiten.

Deze procedure heeft tot gevolg dat er voor alle thans beschikbare schoolsportmodules een heldere en verantwoorde leidraad beschikbaar is voor de uitvoering van de activiteiten. Dit vormt een noodzakelijke, maar niet voldoende voorwaarde om de kwaliteit van de sportmodules op langere termijn te waarborgen. Tegen deze achtergrond hebben alle sportbonden een contactpersoon 'schoolsport' aangesteld, die onder andere verantwoordelijk is voor het bewaken en het bevorderen van de kwaliteit van de schoolsportactiviteiten in de betreffende tak van sport. Ook de stadsdelen zullen via de inzet van sportbuurtwerkers een rol spelen bij het bevorderen van de kwaliteit van de sportmodules bij de scholen binnen hun stadsdeelgrenzen. Tenslotte zullen de betrokken scholen en sportverenigingen gevraagd worden om na afloop van elke sportmodule een evaluatieformulier in te vullen. Deze ingevulde formulieren worden gebruikt om voortdurend de vinger aan de pols te kunnen houden met betrekking tot de kwaliteit van de uitvoering van de schoolsportactiviteiten (zie blok 4).

Regelingen en afspraken omtrent aansprakelijkheid

Een punt van nadere aandacht is de regeling van de wettelijke aansprakelijkheid tijdens de uitvoering van de schoolsportmodules. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen de activiteiten, die plaats vinden onder schooltijd onder verantwoordelijkheid van de school én de activiteiten na schooltijd.

Vooruitlopend op een eventueel sluitende regeling worden de deelnemende verenigingen er op gewezen er zelf zorg voor te dragen dat de ingeschakelde medewerkers adequaat verzekerd zijn tegen de risico's, die voort kunnen komen uit de wettelijke aansprakelijkheid.

Aan de scholen wordt geadviseerd om de ouders van deelnemende kinderen te wijzen op hun aansprakelijkheid voor eventuele onrechtmatige daden van hun kinderen. Veiligheidshalve zou aan deze ouders schriftelijk toestemming gevraagd kunnen worden voor met name de deelname aan kennismakingsactiviteiten na schooltijd.

Organisatie

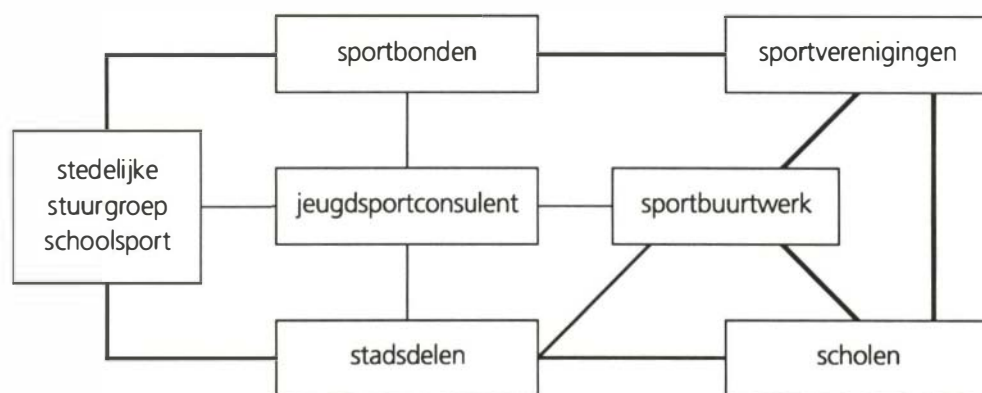
Een nauwe samenwerking tussen basisscholen, sportverenigingen en sportbuurtwerk vormt de basis van het Amsterdamse schoolsportmodel 'Jeugdsport in beweging'. Deze organisaties zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van de schoolsportmodules. Bij een dergelijke samenwerking is het uitermate belangrijk dat er onderling duidelijkheid bestaat over de taken en verantwoordelijkheden (zie blok 4).

Daarnaast vervullen de stadsdelen en de sportbonden een ondersteunende en coördinerende rol met betrekking tot de scholen respectievelijk de sportverenigingen. De stedelijke jeugdsportconsulent heeft tot taak om regelmatig contact te onderhouden met de stadsdelen en de sportbonden, de jaarlijkse koppeling tussen vraag en aanbod tot stand te brengen en de evaluatie coördineren. Uiteraard heeft de jeugdsportconsulent ook een adviserende en ondersteunende rol in de richting van de

stadsdelen en de sportbonden, die nog niet aan het schoolsportmodel deelnemen. De stedelijke stuurgroep 'Schoolsport' vormt in dit kader de formele liaison tussen de gemeente, de stadsdelen en de sportbonden en is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en de bewaking van hoofdlijnen van het schoolsportmodel voor het Amsterdamse basisonderwijs. Deze stuurgroep heeft tevens een adviesfunctie naar het College van B&W met betrekking tot de stedelijke subsidieregeling voor de georganiseerde sport inzake 'kennismakingsactiviteiten voor scholieren'.

In schema ziet de organisatie van het Amsterdamse schoolsportmodel er als volgt uit:

Organisatiemodel

4 **Uitvoering van het Amsterdamse schoolsportmodel**

Taken en verantwoordelijkheden

In het voorgaande blok is reeds aangegeven, dat het schoolsportmodel voor het basisonderwijs gebaseerd is op samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid van de school, de sportvereniging en het sportbuurtwerk. De stadsdelen, sportbonden en de stedelijke jeugdsportconsulent hebben daarbij een coördinerende en ondersteunende taak. Om deze samenwerking optimaal te laten verlopen, is het belangrijk om vooraf de taken en verantwoordelijkheden per organisatie duidelijk te omschrijven.

Basisschool:

- het deelnemen aan activiteiten van het schoolsportmodel wordt verantwoord in het schoolwerkplan en het jaarlijkse schoolactiviteitenplan;
- het aanwijzen van een contactpersoon 'schoolsport' namens het schoolteam;
- het ingevuld retourneren van het aanvraagformulier aan het stadsdeel met de vermelding van de wensen voor specifieke sportmodules;
- het in samenwerking met de verenigingstrainer en de sportbuurtwerker voorbereiden en uitvoeren van de toegewezen sportmodules;
- het rekening houden met de beschikbaarheid van de schoolaccommodatie bij het plannen van de schoolsportmodules;
- het stimuleren en begeleiden van leerlingen;
- het informeren van de ouders van de betreffende leerlingen over de uit te voeren sportmodules;
- het ingevuld retourneren van een evaluatieformulier aan de stadsdeelorganisatie na afronding van elke schoolsportmodule.

Sportvereniging:

- het opnemen van het schoolsportmodel in het jeugdbeleidsplan;
- het onderbrengen van de coördinatie bij een bestuurs-/commissielid 'jeugd';
- het ingevuld retourneren van het aanmeldingsformulier aan de sportbond met informatie over de te verzorgen sportmodules;
- het in samenwerking met de school cq. de vakdocent voorbereiden van de school-sportactiviteiten;
- het inzetten van gekwalificeerde kaderleden ten behoeve van de uitvoering;
- het verzorgen van een introductie binnen de sportvereniging voor alle deelnemers en een vervolgaanbod voor belangstellende leerlingen;
- het ontwikkelen van informatiemateriaal over de sport en de vereniging voor de leerlingen en hun ouders;
- het ingevuld retourneren van een evaluatieformulier aan de sportbond met betrekking tot de uitgevoerde schoolsportmodules.

Stadsdeelorganisatie:

- het opnemen van de coördinatie van het schoolsportmodel binnen het stadsdeel in het takenpakket van de sportbuurtwerker of een beleidsmedewerker onderwijs/sport;
- het informeren van basisscholen en sportverenigingen binnen de stadsdeelgrenzen over het schoolsportmodel;
- het inzetten van een sportbuurtwerker om de voorbereiding en uitvoering van de schoolsportmodules te ondersteunen;
- het waar nodig ter beschikking stellen van sportaccommodaties ten behoeve van de schoolsportactiviteiten;
- het verspreiden en actief weer verzamelen van aanmeldingsformulieren van basisscholen voor schoolsportmodules in het volgende schooljaar;
- het in overleg met de jeugdsportconsulent schriftelijk bevestigen van de toegewezen schoolsportmodules in de richting van de basisscholen;
- het actief verzamelen van evaluatieformulieren van de basisscholen met betrekking tot de uitgevoerde schoolsportmodules.

Sportbond:

- het aanstellen van een specifieke contactpersoon 'schoolsport' of het formeren van een commissie ten behoeve van de coördinatie van de schoolsportmodules voor de Amsterdamse basisscholen in de desbetreffende tak van sport;
- het regelmatig informeren van de sportverenigingen over de opzet en ervaringen met de schoolsportmodules en het bevorderen van deelname aan deze aanpak;
- het begeleiden en ondersteunen van de sportverenigingen en het betrokken kader bij de uitvoering van de schoolsportactiviteiten;
- het bewaken van de kwaliteit van de uitgevoerde schoolsportmodules en waar nodig het bijstellen van de opzet van de standaardmodule in de desbetreffende tak van sport;
- het verspreiden en actief weer verzamelen van aanmeldingsformulieren van sportverenigingen met betrekking tot schoolsportmodules in het volgende schooljaar;
- het bevorderen van een goede spreiding van schoolsportmodules over de diverse delen van Amsterdam;
- het in overleg met de jeugdsportconsulent schriftelijk bevestigen van de toegewezen schoolsportmodules in de richting van de sportverenigingen;
- het actief verzamelen van evaluatieformulieren en declaratieformulieren van de sportverenigingen met betrekking tot de uitgevoerde schoolsportmodules.

Jeugdsportconsulent:

- het voorbereiden van een periodiek overleg met enerzijds de stadsdelen en anderzijds de sportbonden over de gang van zaken met betrekking tot het schoolsportmodel voor het basisonderwijs;
- het tussentijds onderhouden van een regelmatig contact met de coördinatoren 'schoolsport' binnen de stadsdelen en de sportbonden;
- het ondersteunen en adviseren van de sportbonden bij de ontwikkeling van de schoolsportmodules en de begeleiding van sportverenigingen en kaderleden;
- het ondersteunen en adviseren van de stadsdelen bij de coördinatie van de

- schoolsportactiviteiten binnen de stadsdeelgrenzen;
- het in overleg met stadsdelen en sportbonden samenstellen van het jaarlijkse schoolsportprogramma;
- het in samenwerking met stadsdelen en sportbonden verzorgen van een jaarlijkse evaluatie van het schoolsportprogramma;
- het regelmatig verzorgen van stedelijke publiciteit over het schoolsportmodel voor het basisonderwijs.

Stedelijke stuurgroep 'schoolsport':

- het bewaken van de hoofdlijnen van het schoolsportmodel voor de Amsterdamse basisscholen;
- het vaststellen van de opzet van de specifieke schoolsportmodules die door de sportbonden als leidraad voor de uitvoering worden ingediend;
- het nemen van besluiten over aanpassingen en innovaties van het schoolsportmodel;
- het optreden als klankbord met betrekking tot de voorbereiding van het jaarlijkse schoolsportprogramma en evaluatieverslag;
- het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van advies aan het College van B&W over zaken, die het schoolsportmodel betreffen dan wel hierop van invloed kunnen zijn.

Planning van schoolsportmodules en schoolsporttoernooien

In totaal zijn er in Amsterdam ongeveer 230 basisscholen en meer dan 1000 sportverenigingen. Aangezien het overzicht bij de scholen en sportverenigingen ontbreekt, is in overleg met de sportbonden en de stadsdeelorganisaties afgesproken dat er een centraal gecoördineerde planning wordt gehanteerd. Hierbij wordt echter wel zoveel mogelijk rekening gehouden met reeds bestaande samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen en basisscholen. Ook gaandeweg kunnen samenwerkingsverbanden ontstaan, die door beide partijen als waardevol worden beschouwd. Aan de andere kant zal bij de planning nadrukkelijk aandacht worden besteed aan het koppelen van vraag en aanbod bij scholen en sportverenigingen die (nog) geen samenwerking hebben gevonden. Het uitgangspunt is immers dat zoveel mogelijk leerlingen van Amsterdamse basisscholen op een zinvolle en prettige wijze geïntroduceerd worden in de buitenschoolse sport- en bewegingscultuur.

De planning van de schoolsportmodules ziet er als volgt uit:

- de stadsdeelorganisaties inventariseren via het standaard aanvraagformulier voor welke schoolsportmodules de basisscholen in het volgende schooljaar belangstelling hebben;
- mede op basis van het aantal verzoeken van scholen inventariseren de sportbonden via het standaard aanmeldingsformulier, welke verenigingen bereid en in staat zijn om deze schoolsportmodules te verzorgen;
- de jeugdsportconsulent maakt op basis van de formulieren van de scholen en de sportverenigingen in overleg met stadsdelen en sportbonden een schoolsportprogramma voor het volgende seizoen;

- de stadsdeelorganisaties bevestigen schriftelijk welke schoolsportmodules aan de desbetreffende school zijn toegekend;
- de sportbonden bevestigen schriftelijk aan de sportverenigingen op welke school of scholen de schoolsportmodule uitgevoerd dient te worden;
- de sportvereniging neemt telefonisch contact op met de vakdocent van de betreffende basisschool en de sportbuurtwerker en maakt een afspraak voor een nader overleg.

Bij de planning van de schoolsportmodules wordt per schooljaar uitgegaan van een maximum van drie modules voor een gemiddelde basisschool. In beginsel wordt er hierbij uitgegaan van een clustering van de deelnemende groepen. Door de basisscholen met een beduidend groter aantal leerlingen kunnen meerdere modules worden aangevraagd. Bij een kleiner aantal leerlingen kan een clustering van groepen van twee of drie samenwerkende basisscholen plaatsvinden.

Het is mogelijk dat niet aan alle verzoeken van de basisscholen om specifieke schoolsportmodules voldaan kan worden. Soms kan de vraag voor een bepaalde module groter zijn dan het aanbod of zijn er geen deelnemende sportverenigingen in het betreffende deel van de stad. Om deze reden wordt er op de aanvraagformulieren verzocht om een reservekeuze te vermelden, zodat in een dergelijk geval toch zoveel mogelijk aan de wensen tegemoet kan worden gekomen.

Tegelijk met de aanvraagformulieren voor de sportmodules ontvangen de scholen ook de inschrijfformulieren voor de stedelijke schoolsporttoernooien (zie ook blok 3). Deze formulieren kunnen tegelijkertijd aan het stadsdeel geretourneerd worden. Van de inschrijving voor het schoolsporttoernooi ontvangen de scholen apart een bevestiging en eventuele aanvullende informatie van de organiserende sportbond.

Voorbereiding van de schoolsportmodules

Het zwaartepunt van het schoolsportmodel ligt bij de samenwerking tussen de school, de sportvereniging en het sportbuurtwerk. Uitgaande van de specifieke sportmodule die per tak van sport is uitgewerkt, wordt de praktische organisatie van de activiteiten tijdens een gezamenlijk overleg voorbereid. Dit overleg dient ten minste vier weken voor de start van de eerste schoolsportactiviteit plaats te vinden. Indien nodig kan er nog een vervolgspraak worden gemaakt.

Tijdens het overleg worden in elk geval de volgende zaken besproken:

- hoe worden de verschillende activiteiten van de schoolsportmodule concreet ingevuld (tijdens de les, na schooltijd en bij de vereniging)?
- hoeveel leerlingen zullen naar verwachting deelnemen?
- waar en wanneer vinden de verschillende activiteiten plaats?
- welke sportmaterialen zijn nodig en zijn die ook beschikbaar?
- hoe worden de leerlingen en hun ouders geïnformeerd over de activiteiten?
- op welke wijze worden de verschillende taken tussen vakdocent en trainer verdeeld?
- welke bijdrage wordt er tijdens de activiteiten verwacht van de sportbuurtwerker?
- welk vervolgaanbod is er na afloop van de schoolsportmodule voor de leerlingen,

die belangstelling hebben voor de betreffende tak van sport?

- zijn er nog specifieke omstandigheden, waarmee rekening moet worden gehouden?

Aangezien er naar aanleiding van het eerste overleg vrijwel altijd nog bepaalde zaken georganiseerd of geregeld moeten worden, is het belangrijk dat er ook tussentijds contact wordt onderhouden tussen vakdocent, verenigingstrainer en sportbuurtwerker. Spreek in ieder geval af dat er ongeveer een week voor de eerste activiteit nog een telefonische bevestiging plaatsvindt van de gemaakte afspraken. Dit voorkomt eventuele misverstanden of praktische problemen bij de uitvoering van de activiteiten.

Uitvoering van de schoolsportmodules

De uitvoering van de schoolsportmodules is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de school, de sportvereniging en de sportbuurtwerker. Dit betekent dat er tijdens de activiteiten een duidelijke taakverdeling moet worden afgesproken. Het is verstandig om de afspraken hieromtrent ook kort op papier te zetten, zodat voor iedereen duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is.

Het eerste deel van de sportmodule vindt plaats onder de lessen bewegingsonderwijs en zal zich vaak in de schoolaccommodatie afspelen. Tegen deze achtergrond draagt de vakdocent hierbij te allen tijde de eindverantwoordelijkheid voor de activiteiten. De verenigingstrainer kan tijdens de les uiteraard wel een introductie van de schoolsportmodule verzorgen, maar zal hierbij rekening moeten houden met de voorwaarden, die de vakdocent stelt.

Het tweede deel van de sportmodule speelt zich na schooltijd af en kan zowel in als buiten de schoolaccommodatie plaatsvinden. Voor activiteiten buiten schooltijd en buiten de school is het noodzakelijk dat taken en verantwoordelijkheden vooraf nauwkeurig zijn doorgesproken en eventuele juridische aansprakelijkheid voor ongevallen en andere incidenten goed is afgedekt. In een aantal gevallen is een dergelijk risico opgenomen in de schoolverzekering of een collectieve verzekering van een sportbond of sportvereniging. Ook kan in de informatie van de school naar de ouders opgenomen worden, dat de school niet aansprakelijk is voor eventuele ongevallen. Dit kan bij sommige ouders echter een drempel opwerpen om hun kinderen toestemming te verlenen. Het verdient aanbeveling om dit van tevoren nader te bekijken (zie ook blok 3).

Het derde en laatste deel van de sportmodule speelt zich na schooltijd en bij de vereniging af. De vereniging verzorgt de organisatie en uitvoering van de activiteiten. Het is de bedoeling dat de leerlingen zoveel mogelijk gezamenlijk en onder begeleiding van de vakdocent of schoolbegeleider naar de verenigingsaccommodatie toekomen. Juist deze begeleiding vanuit de school vormt voor veel leerlingen een stimulans om mee te gaan en wekt ook in de richting van de ouders vertrouwen. In verreweg de meeste gevallen kunnen problemen met samenwerking en onderlinge taakverdeling voorkomen worden door aan deze aspecten voldoende aandacht te besteden tijdens het voorbereidend overleg.

Evaluatie van de schoolsportmodules

Het is voor alle betrokkenen bij het schoolsportmodel belangrijk om inzicht te verkrijgen in de ervaringen, die tijdens de voorbereiding en uitvoering van de verschillende modules zijn opgedaan. Een evaluatie is dan ook in eerste instantie bedoeld om er van te leren. Daarnaast is het ook belangrijk om de kwaliteit van de schoolsportmodules te blijven bewaken. Via de resultaten van een evaluatie kunnen bijvoorbeeld wijzigingen in de modules worden doorgevoerd of de begeleiding van de verenigingen worden geïntensiveerd.

In overleg met de stadsdelen en de sportbonden is besloten om de evaluatie van de schoolsportmodules als volgt te structureren:

- de stadsdeelorganisaties sturen met de schriftelijke bevestiging van de toegewezen sportmodules aan de basisscholen direct een aantal standaard evaluatieformulieren mee;
- de sportbonden sturen met de schriftelijke bevestiging van de toegewezen schoolsportmodules aan de verenigingen eveneens een aantal evaluatieformulieren mee;
- na afloop van elke schoolsportmodule vult de vakdocent en/of schoolbegeleider het evaluatieformulier in en retourneert dit naar het betreffende stadsdeel;
- na afloop van elke schoolsportmodule vult de jeugdbestuurder en/of trainer het evaluatieformulier in en retourneert dit naar de betreffende sportbond;
- de stadsdelen en de sportbonden sturen een kopie van de ontvangen evaluatieformulieren naar de jeugdsportconsulent;
- de jeugdsportconsulent bundelt de beide evaluatieformulieren van de school en de sportvereniging per uitgevoerde module en stuurt van deze sets een kopie naar de betreffende stadsdelen en sportbonden.

Als gevolg van deze evaluatieprocedure beschikken de stadsdeelorganisaties over alle evaluatieformulieren met betrekking tot de uitgevoerde modules op de scholen binnen hun stadsdeel. De sportbonden krijgen op deze manier alle evaluatieformulieren met betrekking tot de uitgevoerde sportmodules in de desbetreffende tak van sport. Op deze manier kunnen de stadsdelen en de sportbonden een eigen jaarverslag schrijven over hun ervaringen met de schoolsportmodules en dit toesturen aan of bespreken met respectievelijk de betrokken basisscholen en de sportverenigingen. De jeugdsportconsulent is verantwoordelijk voor het jaarlijks schrijven van stedelijk evaluatieverslag over de gang van zaken met betrekking tot het schoolsportmodel voor de Amsterdamse basisscholen.

Los van deze evaluatieprocedure kunnen de school en de vereniging uiteraard ook in onderling overleg de gang van zaken bespreken met het oog op een eventuele hernieuwde samenwerking in de toekomst.

Samenvattend

In kort bestek is in dit deel van de handleiding uiteengezet welke werkwijze en procedures gehanteerd worden bij het uitvoeren van het schoolsportmodel. Om de planning en evaluatie van de schoolsportmodules zo goed mogelijk te laten verlopen is het belangrijk dat deze werkwijze door de betrokken organisaties nauwkeurig wordt gevolgd. Voor de scholen en de sportverenigingen zetten we de gang van zaken nog een keer op een rijtje:

Basisschool:

In het voorjaar krijgen de Amsterdamse basisscholen van het openbaar en bijzonder onderwijs een aanvraagformulier toegezonden vanuit de stadsdeelorganisatie. Op dit formulier kan aangegeven worden welke sportmodules de school gedurende het volgende schooljaar zou willen uitvoeren. Indien van toepassing kan hierop tevens worden aangegeven met welke vereniging en in welke periode deze modules plaatsvinden. Het ingevulde aanvraagformulier wordt teruggestuurd naar de stadsdeelorganisatie. Rond de zomervakantie krijgt de school vervolgens een schriftelijke bevestiging van de toegewezen sportmodules, alsmede het bijbehorende aantal evaluatieformulieren opgestuurd.

Aan het begin van het nieuwe schooljaar wordt door de betrokken sportvereniging telefonisch contact opgenomen met de vakdocent om een afspraak te maken voor een nader overleg. Hierbij kan ook de sportbuurtwerker worden uitgenodigd. Tijdens dit overleg worden afspraken gemaakt over de uitvoering van de desbetreffende schoolsportmodule. Na afronding van elke schoolsportmodule wordt door de school een evaluatieformulier ingevuld en geretourneerd naar de stadsdeelorganisatie. Voor nadere informatie over het schoolsportmodel en de gehanteerde werkwijze kan door de scholen contact worden opgenomen met de sportbuurtwerker of de betreffende beleidsmedewerker van het stadsdeel (zie adreslijst in blok 8).

Sportvereniging:

In het voorjaar worden de sportverenigingen benaderd door de contactpersoon 'schoolsport' van hun eigen sportbond. Via een aanmeldingsformulier kunnen de verenigingen aangeven, dat zij bereid en in staat zijn om één of meerdere schoolsportmodules te verzorgen. Indien hierover onderling reeds overeenstemming bestaat, kan de vereniging aangeven op welke school en in welke periode deze modules plaatsvinden. Dit aanmeldingsformulier wordt ingevuld geretourneerd naar de contactpersoon 'schoolsport' van de desbetreffende sportbond. Rond de zomervakantie krijgen de sportverenigingen een schriftelijke bevestiging toegestuurd van hun sportbond met de gegevens van de scholen, die deze sportmodules hebben aangevraagd, alsmede het bijbehorende aantal evaluatieformulieren.

Aan het begin van het nieuwe schooljaar neemt de sportvereniging telefonisch contact op met de sportbuurtwerker en de vakdocent van de betreffende school om een afspraak te maken voor een nader overleg. Dit overleg dient ten minste vier weken voor de start van de sportmodule plaats te vinden. Tijdens dit overleg worden afspraken gemaakt over de uitvoering van de desbetreffende schoolsportmodule. Na afronding van elke schoolsportmodule wordt door de vereniging een evaluatieformulier ingevuld en geretourneerd naar de contactpersoon 'schoolsport' van hun

sportbond. Pas wanneer dit formulier is geretourneerd kan de gemeentelijke subsidie per uitgevoerde module door de sportbond worden uitgekeerd aan de betrokken vereniging. In overleg met de sportbonden is voor elke tak van sport een standaardvergoeding per volledig uitgevoerde schoolsportmodule vastgesteld. Voor nadere informatie over het schoolsportmodel en de gehanteerde werkwijze kan door de sportverenigingen contact worden opgenomen met de contactpersoon 'schoolsport' van hun sportbond (zie adreslijst in blok 8).

5 **Schoolsportmodules per tak van sport**

Toelichting

In dit deel van de werkmap 'Jeugdsport in beweging' zijn korte beschrijvingen van de schoolsportmodules per tak van sport weergegeven. Deze beschrijvingen vormen een bewerking van de uitgewerkte modules, die door de sportbonden zijn ontwikkeld. De gepresenteerde modules voldoen aan de kwaliteitscriteria die door de stedelijke stuurgroep 'Schoolsport' zijn opgesteld (zie blok 3). Als gevolg van de verschillen tussen de diverse takken van sport, bestaan er uiteraard ook verschillen in de opzet van de schoolsportmodules. Bovendien is bij elke module aangegeven op welke groepen van de basisschool de activiteiten zijn gericht.

De gepresenteerde modules moeten niet beschouwd worden als een absolute blauwdruk, maar als een leidraad voor de uitvoering van de activiteiten. Al naar gelang de specifieke wensen en mogelijkheden kunnen de activiteiten op de schoolsituatie worden toegesneden. Deze invulling zal in nauw overleg tussen de school, de sportvereniging en het sportbuurtwerk tot stand moeten komen. Het is echter wel de bedoeling dat de structuur van de sportmodules gehandhaafd blijft. Met name de opeenvolging van activiteiten onder de lessen bewegingsonderwijs, de naschoolse activiteiten en de introductie bij de sportvereniging vormt een essentieel bestanddeel van het schoolsportmodel.

Momenteel zijn diverse sportbonden nog bezig met de ontwikkeling van specifieke modules. Het is de bedoeling dat het gepresenteerde aanbod van schoolsportmodules in de komende periode verder uitgebreid wordt. De nieuwe sportmodules zullen te zijner tijd als aanvulling van de werkmap worden verspreid.

Tenslotte is voor elke schoolsportmodule, die in deze werkmap is opgenomen, een afbeelding van de mascotte 'Jippie' weergegeven. Deze mascottes kunnen door de basisscholen voor eigen gebruik toegepast worden in de schoolkrant.

Atletiek

Groepen: 5, 6, 7 en 8

Elke sportliefhebber weet het antwoord op de vraag wat de moeder der sporten is, dat is namelijk atletiek. Kracht, snelheid, techniek en uithoudingsvermogen komen allemaal aan de orde wanneer een atleet zich wil meten aan anderen. In de klassieke oudheid werden door de Grieken al Olympische Spelen gehouden waarbij loopnummers, hoog- en verspringen, discus- en speerwerpen en vijfkampen de hoogtepunten vormden. Daar werden zelfs oorlogen tijdelijk voor gestaakt! Het leuke van atletiek is dat het veelzijdig is. Iedereen kan die onderdelen beoefenen waar hij of zij de meeste interesse voor heeft. Bovendien wordt de atleet die meerdere onderdelen beoefent een veelzijdig sporter met een goede conditie. Juist deze veelzijdigheid van de atletiek wordt in deze schoolsport-module voor leerlingen uit de groepen 5, 6, 7 en 8 benadrukt. De activiteiten zijn specifiek afgestemd op de leeftijd van deze leerlingen en de wensen die de school heeft.

Atletiek vindt overwegend plaats in de openlucht. Verenigingen beschikken meestal over een eigen accommodatie met een kunststofbaan voor de loopnummers, en een daarbinnen gelegen grasveld waarop de technische onderdelen plaats-

vinden. Binnen de atletiek krijgt de training de meeste aandacht. Door veel te oefenen blijven atleten blessures aan polsen, enkels en knieën de baas.

De module atletiek

De docent bewegingsonderwijs zal samen met een atletiektrainer tijdens de lesuren aandacht besteden aan de grondbeginselen van deze veelzijdige sport. Vervolgens komen de technieken van enkele specifieke onderdelen van atletiek verder aan de orde na schooltijd, op school of bij de club. In het derde deel van deze module worden de leerlingen door de atletiekvereniging uitgenodigd om nader kennis te maken met de vereniging. Daar mogen zij gratis enkele trainingen bijwonen.

Kennismaking op school

Eerst zal een atletiektrainer tijdens de les instructie geven over atletiek. In een half uur zal deze trainer allerlei aspecten van atletiek toelichten, zoals de verschillende wedstrijdonderdelen, de trainingen, de technieken en de levensstijl van de atleet. Na dit voorlichtingsgedeelte wordt in enkele lessen bewegingsonderwijs aandacht besteed aan één of meer onderdelen van de atletiek, zoals een loop-, werp- of springnummer. De trainer wordt hierin bijgestaan door de vakdocent. Deze laatste kan bijvoorbeeld in overleg met de leerlingen een keuze maken uit de verschillende atletiekonderdelen.

Vervolg buiten schooltijd

Alle groepen die hebben deelgenomen aan de kennismaking met de atletiek worden vervolgens uitgenodigd om een meerkamp af te werken op een officiële atletiekbaan. Tijdens die meerkamp worden de individuele prestaties van de leerlingen bijgehouden door mensen van de organiserende atletiekvereniging. Deze prestaties komen uiteindelijk op een diploma te staan dat na afloop aan alle deelnemers wordt overhandigd. Eventueel kan er een klassement worden opgesteld waaruit zal blijken welke groep of school over het geheel de beste prestaties heeft geleverd.

Vervolg bij de atletiekvereniging

Kinderen worden uitgenodigd om bij de organiserende vereniging een aantal proeftrainingen te volgen. Afhankelijk van de belangstelling kan er door de vereniging een speciale kennismakingsgroep worden samengesteld.

Basketbal

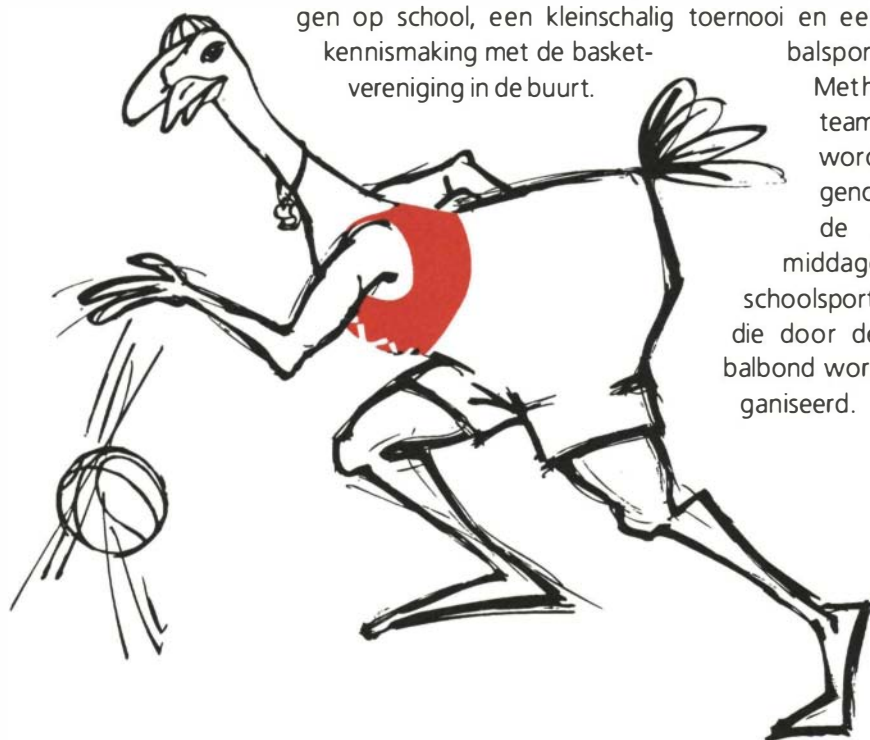
Groepen: 7 en 8

Basketbal is een 'snelle' sport die oorspronkelijk in de Verenigde Staten van Amerika is bedacht. Basketbal wordt gespeeld door twee teams van ieder vijf spelers, die proberen om een grote bal in de basket (ring-met-netje) te gooien, hoog boven de hoofden van de tegenstanders. Hierbij mag je elkaar niet aanraken. Om een punt te scoren moet een basketballer niet alleen beschikken over een goede worp, maar ook aardig kunnen dribbelen met de bal, samenspelen, rennen, springen en afpakken. Deze vaardigheden die eigenlijk iedereen kan aanleren, zijn veel belangrijker dan lichaamslengte. Daarom trachten de verenigingen in Nederland kinderen al op jonge leeftijd beheersing, souplesse, snelheid, teamgeest en behendigheid bij te brengen. Hierin worden de verenigingen ondersteund door de Nederlandse Basketball Bond, die hiervoor een speciaal kennismakingspakket voor de schooljeugd heeft samengesteld. Dit pakket kan door de

school en de betrokken basketballvereniging uit de buurt aan specifieke wensen worden aangepast. Het pakket bestaat uit enkele trainingen op school, een kleinschalig toernooi en een verdere kennismaking met de basketballvereniging in de buurt.

balsport bij een

Methetschoolteam kan ook worden deelgenomen aan de toernooimiddagen of het schoolsporttoernooi, die door de basketballbond worden georganiseerd.

De module basketbal

De basketbalmodule is opgebouwd uit twee clinics tijdens de lessen bewegings-onderwijs, vier lessen aansluitend op schooltijden en ten slotte drie kennismakings-trainingen bij de betrokken basketbalvereniging.

Kennismaking op school

Instructeurs van de bond en verenigingen verzorgen tijdens de les eerst twee trainingen voor leerlingen uit de groepen 7 en 8 onder supervisie van de docent bewegings-onderwijs. Hierbij kan ook een samenwerkingsverband worden aangegaan tussen verschillende scholen en verenigingen. De organisatie is er op gericht om deze eerste kennismaking af te sluiten met een kleinschalig toernooi.

Vervolg buiten schooltijd

Kinderen die het basketballen beter onder de knie willen krijgen en eventueel aan wedstrijden willen deelnemen, kunnen na afloop van de kennismakingsactiviteiten op school een aantal trainingen volgen bij een basketbalvereniging in de buurt. Deze trainingen worden georganiseerd door de verenigingstrainer. Hierbij wordt aandacht besteed aan de verdere ontwikkeling van basketbaltechnieken, tactiek en samenspel. Het is zowel mogelijk om deze activiteiten in het gymnastieklokaal van de school te houden, als in de sportzaal van de vereniging.

Vervolg bij de basketbalvereniging

Wanneer de kennismakingsactiviteiten zijn afgesloten kunnen de kinderen, eventueel samen met hun ouders, geïntroduceerd worden bij de betrokken basketbalvereniging. De leerlingen mogen gratis drie keer met leeftijdsgenoten van de vereniging meetrainen. Zodoende krijgen zij een goed beeld van het reilen en zeilen van de club, waarna zij kunnen besluiten al of niet lid te worden. Om met een schoolteam aan het jaarlijkse schoolbasketbaltoernooi deel te nemen, is geen verenigingslidmaatschap verplicht. Dit toernooi wordt jaarlijks gedurende acht woensdagmiddagen gehouden en de winnaar is scholenkampioen van Amsterdam.

Handbal

Groepen: 5, 6, 7 en 8

Wat bij voetbal gebruikelijk is, mag bij handbal niet. En wat handballers meestal doen, is bij voetbal een overtreding van de regels. Handballen is wat voetballers meestal 'hands maken' noemen. De bal wordt door zes veldspelers net zo lang over gegooid totdat de halve cirkel rond het doel van de tegenpartij is bereikt. Als er een gaatje in de verdediging van de tegenspelers is gevonden, wordt de bal met een strakke worp richting doel gelanceerd. Tussen de palen probeert de keeper die wel zijn benen mag gebruiken, om de bal te stoppen. Lukt dat niet en de bal verdwijnt achter de keeper in het doel, dan krijgt de aanvallende partij een punt. Tijdens de wedstrijd, als de bal in het spel is, mogen beide partijen net zo veel spelers wisselen als zij

zelf willen. Handbal kan het gehele jaar door gespeeld worden, binnen en buiten. Eén van de kenmerken van handbal is het hoge wedstrijdtempo. Een afgeslagen aanval wordt in de regel onmiddellijk gevolgd door het verdedigen van het eigen doel. De training is gericht op gooien, vangen, hardlopen en tactiek. Handbal is ook een fysieke sport, waarbij lichamelijk contact niet wordt geschuwd. Jongens en meisjes kunnen deze sport al vanaf jonge leeftijd beoefenen.

Mini-handbal is er al voor kinderen vanaf zes jaar. Daarom worden leerlingen van de groepen 5, 6, 7 en 8 door een

vereniging in de buurt van de school in de gelegenheid gesteld om kennis te maken handbal. Bij de kennismakingsactiviteiten wordt door de betrokken vereniging gebruik gemaakt van het promotiemateriaal van het Nederlands Handbal Verbond (NHV). Dit maakt deel uit van de landelijke campagne 'Break Out! Speel Handbal!'

De module handbal

In drie lessen zal een handbaltrainer van een vereniging onder schooltijd instructie geven over de basisprincipes van handbal. Vervolgens kunnen de leerlingen na schooltijd de techniek verder aanleren. Tenslotte nodigt de handbaltrainer de kinderen uit om de club wat beter te leren kennen.

Kennismaking op school

Een handbaltrainer van een vereniging uit de buurt geeft in overleg met de vakdocent bewegingsonderwijs een eerste kennismaking van drie lesuren aan de leerlingen. Hierbij wordt uitgegaan van de lessenseries die in opdracht van het NHV ontwikkeld zijn voor het basisonderwijs. Op aanvraag van de school kan voorafgaand aan de instructielessen een videoband over de handbalsport worden vertoond.

Vervolg buiten schooltijd

Dezelfde handbaltrainer zal vervolgens de leerlingen, die zich verder willen bekwaamen in de sport nog twee trainingen geven. Deze trainingen vinden plaats op of nabij de school in aansluiting op de schooltijden. Afhankelijk van het weer zal besloten worden of de training binnen of buiten wordt gehouden.

Vervolg bij de handbalvereniging

Na deze lessen kunnen de leerlingen nader kennismaken met de handbalvereniging. De handbalmodule wordt afgesloten met een klein toernooi op de accommodatie van de vereniging. Alle deelnemers ontvangen bij de afsluiting een aandenken. Daarnaast kan de school met één of meerdere teams deelnemen aan het jaarlijkse schoolhandbaltoernooi om het kampioenschap van Amsterdam.

Hengelsport

Groepen: 7 en 8

Nederland is rijk aan water en in al die wateren zwemmen verschillende soorten vissen. Daarom zijn er in ons land ook meer dan een miljoen hengelaars. We kennen ze allemaal: de hengelaars die voorzien van hun hengel, schepnet, aas en stoeltje naar de waterkant gaan om ver van het stadslawaai rustig te gaan vissen. Ze laten hun beaasde haak in het water zakken en kijken naar hun dobber om te zien of de vis hun aas pakt. Als de dobber beweegt en daarna met een ruk naar beneden wordt getrokken of plat gaat liggen, dan wordt de vis door een tik met de hengel vastgeslagen.

De gevangen vis wordt voorzichtig naar de kant gehaald en met een schepnet op de kant getild.

Na het losmaken van het haakje wordt deze weer in het water teruggezet of tijdelijk in een leefnet bewaard om aan het einde van de visdag te worden teruggezet. Hengelsport kun je op elk uur van de dag beoefenen en je kunt stoppen als je geen zin meer hebt. Als je goed hebt leren vissen, dan zal je merken dat je meestal langer aan het water blijft dan in de bedoeling lag. Sommigen vinden het leuk om hun krachten te meten in een viswedstrijd om te kijken wie de meeste of de grootste vissen kan vangen.

Voor de liefhebbers organiseert de Amsterdamse Hengelsport Vereniging wedstrijden. Maar met een visakte, die je bij het postkantoor kunt aanvragen, mag je ook zelf een plekje aan de waterkant zoeken. Vissen is een sport vol verrassingen, want je weet nooit of een grote of een kleine vis je aas heeft gepakt. Bovendien kun je tijdens het vissen kennismaken met de gevarieerde natuur in en rond het water.

De module hengelsport

De leerlingen maken eerst onder schooltijd kennis met de hengelsport. Vervolgens worden zij nader geïnstrueerd door hengelspecialisten die aan de waterkant de leerlingen vistechnieken bijbrengen. Ten slotte kunnen de kinderen meedoen aan jeugdactiviteiten van de vereniging.

Kennismaking op school

Hengelen is niet zo eenvoudig als het misschien wel lijkt. Net als bij elke andere sport, speelt toeval en geluk soms een beslissende factor. Maar een goede hengelaar vangt meer en grotere vissen dan een onervaren visser. Een goede hengelaar beschikt over kennis en vaardigheden met betrekking tot water, waterkwaliteit, vissoorten, waterplanten, oevers en vangen van vis. Welke hengel gebruik je om welke vis te vangen. Welk aas moet je daarvoor aan wat voor soort haakje doen, en hoe pak je de vis beet wanneer je er een aan je lijn hebt? Deze kennismakingslessen worden ondersteund door een aantal dia's die weinig aan de verbeelding van de leerlingen van de groepen 7 en 8 zullen overlaten. De lessen worden onder schooltijd aangeboden door de docent bewegingsonderwijs, die hierbij wordt geassisteerd door instructeurs van de Amsterdamse hengelsportvereniging. De lessen kunnen worden aangepast aan de wensen van de school.

Vervolg buiten schooltijd

De kinderen kunnen zich vervolgens inschrijven voor het tweede deel van de module. Dan zal de aandacht wat meer uitgaan naar materialen en techniek, zoals soorten hengels, aas, haakjes en werptechnieken. Degenen die blijf hebben gegeven van voldoende basisvaardigheden, krijgen een hengeldiploma.

Vervolg bij de hengelsportvereniging

In de loop van het schooljaar worden de gediplomeerden uitgenodigd voor jeugdactiviteiten van de vereniging, waarvan het jeugdkampioenschap deel uitmaakt.

Hockey

Groepen: 5, 6, 7 en 8

Hockey is een teamsport waarbij twee elftallen die tegen elkaar spelen proberen om de bal met behulp van een stick in het doel van de tegenpartij te slaan. Meestal wordt hockey buiten gespeeld op speciale kunstgrasvelden waar geen last wordt ondervonden van hobbels en kuilen. Vanwege het kunstgras wordt een wedstrijd of training vrijwel nooit meer afgelast (alleen bij sneeuw). In de wintermaanden is er een indoor-competitie in de sporthallen. Trainen is net als bij andere sporten ook bij hockey van groot belang. Door

middel van oefeningen wordt de

hockeyspeler geleerd om met

stick en bal om te gaan. Dat

lijkt gemakkelijker dan het

in werkelijkheid is. Er zijn

niet alleen regels (zo is het

hoog opzwaaien van de stick van-

wege de veiligheid niet toegestaan),

maar ook verschillende technieken die

je allemaal in het spel nodig hebt, zoals

drijven, slaan en pushen. Net als de

meeste andere sporten loopt het

hockeyseizoen van september tot

mei. Wanneer de hockeymodule voor

de herfstvakantie op school wordt

georganiseerd, kunnen de geïnte-

resseerde kinderen direct daarna met

de verenigingsactiviteiten meedoen.

De module hockey

Het eerste deel van de module is gewijd aan een nadere kennismaking met hockey. Een clubtrainer legt tijdens de lessen bewegingsonderwijs uit hoe het spel precies gespeeld wordt. In het tweede gedeelte gaan de kinderen naar de vereniging om het spel zelf te spelen op een echt hockeyveld. Daarna worden de leerlingen in de gelegenheid gesteld om de club beter te leren kennen.

Kennismaking op school

De module wordt gestart met voorlichting over hockey. Een trainer van een hockeyclub houdt tijdens de les een praatje waarin wordt uitgelegd wat hockey precies is. Niet alleen de spelregels komen aan bod, maar ook de techniek, de verschillende verenigingsactiviteiten, de competitie en training. Kinderen uit de groepen 5 tot en met 8 kunnen vervolgens deelnemen aan een kleurwedstrijd, waarbij verschillende prijzen kunnen worden gewonnen. Tijdens de lessen bewegingsonderwijs komt een verenigingstrainer de basisvaardigheden uitleggen van de hockeysport. Dit doet deze trainer in samenwerking met de vakdocent. Aan het einde van de introductielessen worden de leerlingen uitgenodigd voor een 'open dag' bij de hockeyvereniging.

Vervolg buiten schooltijd

De open dag vindt plaats op een zaterdagmorgen op de accommodatie van de hockeyvereniging. De schoolkinderen mogen nu zelf allerlei sportieve activiteiten beoefenen en maken op een speelse wijze nader kennis met hockey. Op deze dag worden eveneens de prijzen uitgereikt voor de kleurwedstrijd.

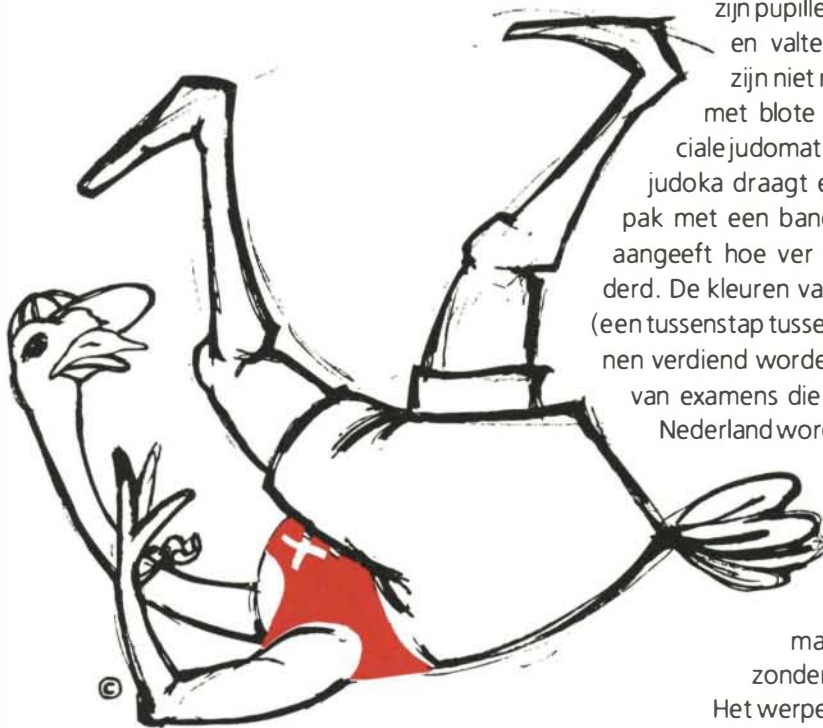
Vervolg bij de hockeyvereniging

Tot de herfstvakantie mogen de leerlingen meedoen aan allerlei verenigingsactiviteiten op de accommodatie van de club. Op die manier kunnen de kinderen en hun ouders beslissen of zij lid willen worden van de vereniging. In dat geval kunnen de kinderen nog deelnemen aan de jeugdhockeycompetitie. Uiteraard kunnen in aansluiting op hockeymodules, die later in het schooljaar worden georganiseerd, ook nog enkele trainingen bij de betrokken vereniging worden gevolgd.

Judo

Groepen: 5, 6, 7 en 8

Was judo vroeger eigenlijk alleen bekend in Japan, nu is het in bijna alle landen van de wereld de meest beoefende vechtsport. Aan de termen, de kleding en de gewoonten die gebruikelijk zijn bij een judotraining of -wedstrijd, kun je nog steeds merken dat de sport niet is ontstaan in de Westerse landen. Bij judo leer je jezelf op een gedisciplineerde manier verdedigen. Er zijn allerlei spelregels en gewoonten waaraan de beoefenaren zich moeten houden. Judo is in principe een eenvoudig spel. Twee judoka's proberen elkaar op de grond te werpen of totopgave te dwingen. Als een judoka de tegenstander in één perfect worp op de mat weet te leggen, scoort deze 'ippon' en is de wedstrijd afgelopen. Er zijn echter ook andere scores te behalen, waarmee je uiteindelijk een wedstrijd kunt winnen. De scheidsrechter laat door een armgebaar telkens zien hoe hij of zij de techniek waardeert.

In een groep leert de judomeester zijn pupillen allerlei werp-, klem- en valtechnieken. Schoenen zijn niet nodig omdat de sport met blote voeten op een speciale judomat wordt beoefend. Een judoka draagt een ruim zittend wit pak met een band, waarvan de kleur aangeeft hoe ver de judoka is gevorderd. De kleuren van de band en de slip (een tussenstap tussen twee banden) kunnen verdiend worden door het afleggen van examens die door de Judo Bond Nederland worden beoordeeld. Judo is bijzonder geschikt voor jonge kinderen omdat het een prettige en gedisciplineerde manier van stoeien is zonder elkaar pijn te doen. Het werpen en controleren van de acties van een ander en het brek en van de val zijn de belangrijkste kenmerken van het judo.

De module judo

De module is toegespitst op leerlingen uit de groepen 5 tot en met 8. De grondbeginselen van de judosport worden onder schooltijd op school bijgebracht. De lessen die daarop volgen zijn al wat meer gericht op de verschillende judotechnieken. Hierbij speelt de judoclub uit de buurt ook een grotere rol.

Kennismaking op school

Tijdens de eerste judoles wordt door de vakdocent en de judotrainer uitgelegd wat judo precies is. Op een video wordt een echte judowedstrijd vertoond. De drie daarop volgende lessen worden de basishouding, de werptechnieken en de valtechnieken aan de leerlingen voorgedaan. Van de leerlingen wordt verwacht dat zij na deze eerste kennismakingslessen enkele basistechnieken kunnen toepassen.

Vervolg buiten schooltijd

In vier lessen die volgen op het eerste deel van de judomodule wordt de kinderen geleerd de technieken spelenderwijs te gaan gebruiken. Vooral de controle over de acties heeft de aandacht. Behalve het oefenen van de werptechnieken komt de befaamde houdgreep aan de orde. Deze lessen vinden plaats aansluitend op de schooltijden. Wanneer er in de directe omgeving van de school geen judoschool of club is, dan zal de verenigingstrainer de lessen in het gymnastieklokaal van de basisschool geven.

Vervolg bij een judovereniging

De betrokken judovereniging biedt de kinderen de mogelijkheid om tegen een gereduceerd tarief vijf lessen te volgen onder deskundige leiding van een clubtrainer. Dan worden de technieken niet alleen verder bijgeschaafd, maar komen de kinderen ook in aanraking met het reilen en zeilen van de sportschool of judovereniging. Als afronding kan worden deelgenomen aan een examentje, waarbij een paar slippen op kleur behaald kunnen worden.

Kanovaren

Groepen: 7 en 8

Kanovaren is een veelzijdige watersport. Met behulp van een kano kan gevaren worden over plassen, sloten, rivieren en zelfs oceanen. Dé kanosport bestaat niet, want er zijn verschillende disciplines zoals kanopolo (een soort waterpolo in kano's), marathonwedstrijden, vlakwaterwedstrijdvaren, wildwatervaren (op stromend water) en brandingsvaren op zee. Voor elke discipline worden verschillende modellen kano's en bijbehorende peddels gebruikt. Wanneer het kanoën nog geleerd moet worden, heeft varen op vlak

water de voorkeur. Tijdens de kennismakingsperiode worden de basisvaardigheden voor het kano-

varen aangeleerd. Bovendien kan kennis ge-

maakt worden met enkele spe-

cifieke disciplines van de kanosport: het recreatievaren, de wedstrijdsport of het kanopolo.

De module kanovaren

Kanovaren is een sport, waarmee je niet in een gymnastieklokaal kunt kennismaken. Om die reden vindt de module kanovaren plaats in de waterrijke omgeving van de accommodatie van de betrokken kanovereniging. Wel kan eventueel een eerste introductie op school plaatsvinden. De module is bedoeld voor kinderen uit de groepen 7 en 8. De precieze inhoud van de kanomodule wordt samen met de vakdocent lichamelijke opvoeding vastgesteld. De eerste lessen vinden plaats onder schooltijd. Nadere kennismaking met de kanosport en de kanovereniging vindt plaats in het tweede en derde deel van de module.

De eerste kennismaking

Leerlingen worden tijdens de gymnastiekles in de gelegenheid gesteld om het clubgebouw en de kanoloodsen van de vereniging te bezoeken. Er wordt door de kano-trainer van de club uitleg gegeven over het gebruik van verschillende soorten kano's en het materiaal waar deze vaartuigen uit vervaardigd zijn. Het zal de scholieren duidelijk worden waarom de verschillende kanodisciplines in verschillende soorten kano's worden gehouden. De modellen met de daarbij behorende peddels zullen allemaal worden getoond.

Vervolg buiten schooltijd

Na de eerste kennismaking volgen drie kanolessen van elk ongeveer 90 minuten bij een kanovereniging. De basisvaardigheden die tijdens deze lessen worden aangeleerd zijn 'bootbehandeling' (het correct te water laten en uit het water halen van de kano), 'bootbeheersing' (dit is het correct in- en uitstappen, voor- en achteruitvaren en aanleggen), 'stuurbewegingen' (linksom, rechtsom en rechtuit varen) en 'veiligheid' (het handelen bij omslaan met de kano).

Vervolg bij de kanovereniging

Het laatste deel van de module bestaat uit het volgen van drie trainingen bij de kanovereniging. Daar leren de kinderen de vereniging beter kennen en kunnen bovendien kennismaken met de verschillende disciplines van de kanosport. Zodoende kunnen de leerlingen zich meer gaan toewijden op kanopolo, kanowedstrijden of recreatietochten.

Korfbal

Groepen: 5, 6, 7 en 8

Korfbal is van oorsprong een Nederlandse sport, maar wordt al jarenlang in veel landen in de wereld gespeeld. De wortels van het korfbal liggen voor een deel in het onderwijs. Deze sport is aan het begin van de eeuw door een onderwijzer bedacht en op zijn school geïntroduceerd. De eerste wedstrijden vonden plaats tussen scholen en de eerste verenigingen waren 'schoolverenigingen'. Korfbal is dan ook zeer geschikt als school-sport.

Korfbal is een gemengde sport, waarbij jongens en meisjes met en tegen elkaar in één team spelen. Samenspel staat centraal, want dribbelen en lopen met de bal zijn niet toegestaan. Korfbal vraagt om allround spelers, want iedereen moet zowel verdedigen als aanvallen. Voor de individuele korfballer zijn aspecten als gooien, vangen, springen, lopen, behendigheid en souplesse van belang. Voor een team draait het om aspecten als samenspel, teamgeest en (voor de gevorderde korfballers) tactiek. Korfbal kan zowel binnen als buiten worden beoefend.

De module korfbal

Om de leerlingen via de school kennis te laten maken met korfbal, heeft de korfbalbond een speciale schoolkorfbalmodule ontwikkeld. Dit kennismakingspakket start in beginsel met twee introductielessen tijdens schooltijd op de school. Daarop volgen onder leiding van een korfbaltrainer twee trainingen na schooltijd op school en vervolgens enkele trainingen op een korfbalveld in de naaste omgeving. Na afloop van deze trainingen kan worden deelgenomen aan een buurtgebonden korfbaltoernooi en/of de schoolkorfbalkampioenschappen van Amsterdam. De korfbalmodule kan door de betrokken school en vereniging worden aangepast aan de specifieke wensen en omstandigheden ter plekke. Zo is bijvoorbeeld een samenwerkingsverband met meerdere scholen mogelijk.

Kennismaking op school

In twee trainingen tijdens de lessen bewegingsonderwijs maken de leerlingen kennis met (aspecten van) de korfbalsport. Deze trainingen worden door een korfbaltrainer gegeven onder supervisie van de vakdocent. Indien gewenst kan de vakdocent deze introductielessen ook zelf verzorgen. Hierbij wordt uitgegaan van de lessenseries, die in opdracht van de korfbalbond speciaal voor deze schoolkorfbalmodule zijn ontwikkeld.

Vervolg buiten schooltijd

Kinderen die het korfballen beter onder de knie willen krijgen of die willen deelnemen aan de schoolkorfbalwedstrijden, kunnen vervolgens deelnemen aan de trainingen, die buiten schooltijd op de school en/of op een korfbalveld in de buurt van de school worden gegeven. De korfbalmodule kan worden afgesloten met deelname aan een buurtgebonden toernooi en/of het jaarlijkse schoolkorfbaltoernooi om het kampioenschap van Amsterdam. Alle deelnemers ontvangen bij afsluiting van dit laatste toernooi een aandenken. De trainingen en de begeleiding tijdens het toernooi worden verzorgd door een korfbaltrainer van een vereniging uit de buurt. Vanzelfsprekend kan het onderwijzend personeel hierbij ook een rol spelen.

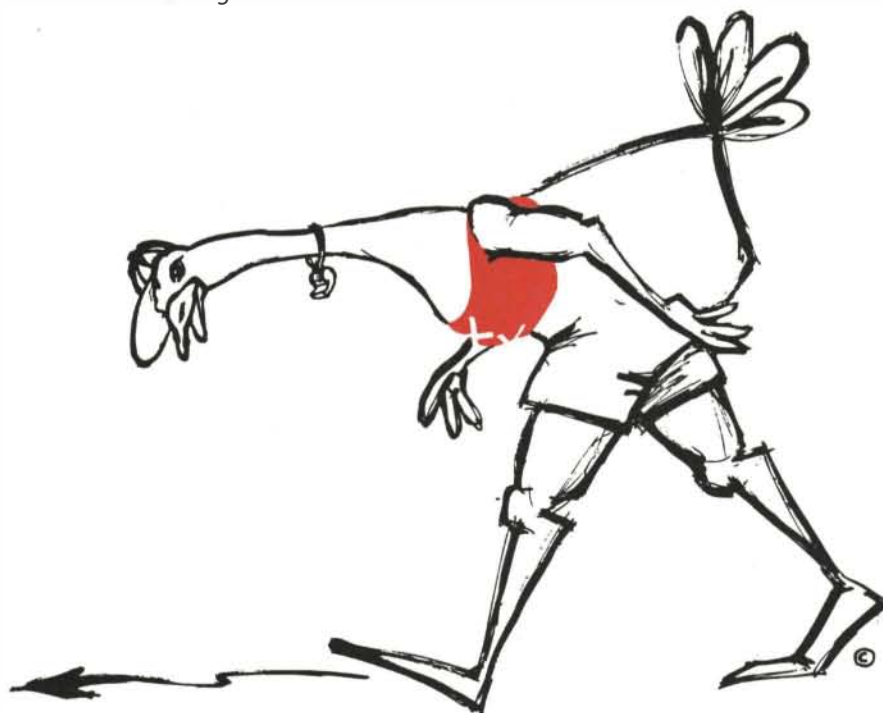
Vervolg bij de korfbalvereniging

Een aantal korfbalverenigingen heeft al jarenlange ervaring met gelijksoortige kennismakingsactiviteiten voor schoolkinderen. Deze verenigingen bieden leerlingen de mogelijkheid om al tijdens het kennismakingstraject 'mee te lopen met de verenigingsactiviteiten'. Hierdoor weten de kinderen wat ze te wachten staat, wanneer zij lid worden van een sportvereniging. Alle verenigingen die bij de kennismakingsactiviteiten zijn betrokken, bieden de leerlingen de mogelijkheid om na afloop van de module aan enkele trainingen bij de vereniging mee te doen. Hierdoor kunnen de leerlingen gelijk de sfeer binnen de club proeven.

Oriënteringsloop

Groepen: 7 en 8

Oriënteringsloop is een bij uitstek geschikte vorm van schoolsport. Iedereen kan zonder noemenswaardige belemmeringen meedoen. Het zal ook de fysiek minder begaafde leerlingen aanspreken. Oriënteringslopen bestaan uit lopen (al naar gelang de mogelijkheden hardlopen of wandelen), gecombineerd met kaartlezen en eventueel het gebruik van kompas. Dergelijke lopen kunnen binnen het onderwijs bijvoorbeeld onderdeel uitmaken van de schoolwerkweek, het schoolkamp of de sportdag. Toch worden in vergelijking met het buitenland dergelijke loopactiviteiten weinig door Nederlandse scholen georganiseerd. Aan oriënteringslopen kunnen kinderen vanaf groep 7 deelnemen. Niet alleen lichamelijke kwaliteiten worden door de beoefening van oriënteringslopen getraind, ook samenwerking en interpretatie- of probleemoplossend vermogen worden bevorderd. Kinderen leren met elkaar een route af te leggen door middel van het aanwenden van hun snelheid, tactiek en oriëntatievermogen.

De module oriënteringsloop

In een tijdsbestek van drie weken worden de vaardigheden van leerlingen getraind om zelf deel te kunnen nemen aan een oriënteringsloop. Ter afronding kunnen de leerlingen uiteindelijk deelnemen aan een echte oriënteringsloop-wedstrijd. De grondbeginselen van een oriënteringsloop komen op school tijdens de lessen bewegingsonderwijs aan bod. De trainingen voor een loop en het meedoen aan een echte oriënteringsloop vinden plaats tijdens het tweede en derde deel van de module. Vakdocenten kunnen meer deskundigheid over oriënteringslopen verwerven door middel van speciale lesbrieven. Bovendien wordt bij de uitvoering van de module ondersteuning geboden door deskundigen van 'Amsterdam Oriëntering' (AMOR).

Kennismaking op school

Met behulp van een video wordt onder schooltijd duidelijk gemaakt wat een oriënteringsloop precies inhoudt. Aan de orde komt bijvoorbeeld hoe je een kompas en een landkaart gebruikt, welke looptechnieken in bepaalde situaties het beste zijn en hoe je een groep bij elkaar houdt.

Vervolg buiten schooltijd

Na schooltijd geeft de docent lichamelijke opvoeding in samenwerking met AMOR nadere instructie over oriënteringslopen. Als iedereen goed op de hoogte is van de kennis en kunde van een oriënteringsloop, wordt klassikaal gestart met een proefloop onder deskundige leiding. Nu kunnen de leerlingen ook ervaren hoe het is om daadwerkelijk een oriënteringsloop af te leggen.

Vervolg

Leerlingen die de smaak te pakken hebben, kunnen vervolgens deelnemen aan oriënteringsloopactiviteiten in en rond Amsterdam. Ouders dienen nadrukkelijk betrokken te worden bij deze activiteiten. Juist zij spelen een belangrijke rol in het stimuleren van hun kinderen om aan deze sport mee te doen. Buiten school zijn het vaak families, die deze sport (overigens allemaal individueel) beoefenen.

Schermen

Groepen: 7 en 8

Schermen is een sport die bij kinderen onmiddellijk associaties oproept met ridders en helden uit lang vervlogen tijden, zoals de Drie Musketers of Ivanhoe. Tegenwoordig is schermen al lang geen strijd meer om leven of dood. Schermen is een wedstrijdssport waarbij de strijders goed beschermd door kleding en masker elkaar proberen te toucheren. Veiligheid en techniek krijgen juist tijdens de eerste lessen de hoogste prioriteit. Concentratie en zelfbeheersing maken deze sport tot een tactische oefening in aanval en verdediging. Over het algemeen krijgen slechts weinig kinderen tijdens hun jeugd de gelegenheid om kennis te maken met schermen. Tijdens de kennismakingsactiviteiten op school wordt vooral ingespeeld op het verwachtingspatroon van de

leerlingen. Dus geen ingewikkelde behandeling van de techniek of tactiek, maar aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen. Het aantal schermverenigingen in Amsterdam is te klein om voor de leerlingen van alle scholen een vervolg in de buurt te bieden. Dit probleem hebben de schermverenigingen in

Amsterdam opgelost door zo nodig in buurten waar geen vereniging is, tijdelijk een dependance van de vereniging op te richten.

De module schermen

De leerlingen uit de bovenbouw van de basisschool maken tijdens de lessen bewegingsonderwijs uitgebreid kennis met schermen. Daarna krijgen de leerlingen de gelegenheid om nog een aantal trainingen buiten schooltijd te volgen.

Kennismaking op school

De eerste kennismaking met schermen op school wordt verzorgd door een instructeur van de schermvereniging onder supervisie van de vakdocent lichamelijke opvoeding. In vier lessen maken de leerlingen kennis met de grondbeginselen van deze sierlijke sport. Onder meer basisstelling (houding) en uitval, balans en concentratie-spelletjes, aanvallen en verdedigen komen hierbij aan de orde. Na deze vier kennismakingslessen hebben de leerlingen ervaring kunnen opdoen met de basiselementen van de scherm sport. In de vijfde en laatste les onder schooltijd wordt een slottoernooi gehouden.

Vervolg buiten schooltijd

Het tweede deel van de schermmodule vindt plaats buiten school, namelijk bij een schermclub of een dependance van die club in de buurt. Tijdens dit gedeelte zal de scherm instructeur van de vereniging de leerlingen verder scholen. De aandacht gaat uit naar gevorderde technieken, wedstrijdschermen en het gebruik van verschillende wapens. Alle leervormen en technieken zijn aangepast aan de leeftijdscategorie van de leerlingen.

Vervolg bij de schermvereniging

De dependances zullen open blijven, totdat de leerlingen eventueel de stap kunnen maken naar een schermvereniging. Introductie van de leerlingen bij de schermvereniging vormt dan ook het laatste onderdeel van deze module.

Taekwondo

Groepen: 7 en 8

De grondlegger van taekwondo is de Koreaanse generaal Choi Hong Hi, die deze vechtsport in 1955 heeft gepresenteerd. Tae-kwon-do betekent letterlijk 'voet-vuist-weg', waardoor gelijk duidelijk wordt dat de training van been- en armtechnieken hierbij centraal staat. Net als bij andere Oosterse vechtsporten gaat het er om dat je jezelf goed leert verdedigen door middel van discipline, verantwoordelijkheid en lichaamsbeheersing. Een goede conditie en het aanwenden van de juiste afweertechneken is van veel groter belang dan het raken van een tegenstander. Taekwondo is niet gevaarlijk, wanneer iedereen zich aan de regels en voorschriften houdt. Net als bij wedstrijden worden ook bij trainingen scheen- en kruisbeschermers gedragen. Als je lid bent van een club, worden

de persoonlijke vorderingen aangeduid met behulp van een gekleurde band die om je pak zit.

'Sparren' is een gevechtsoefening tussen twee Taekwondoka's, waarbij het is toegestaan om alle geleerde (hand en been-)technie-

ken te gebruiken. Sparren wordt

ook in wedstrijdvorm beoe-

fend, waarbij de deelnemers

naar sexe en leeftijd wor-

den ingedeeld. In een

zogenaamde 'Tul' ko-

men alle basisoefe-

ningen van taekwondo

voor. Deze basisoefeningen

zijn zodanig geordend, dat zij

een schijnaanval van één of meer-

dere personen uit verschillende hoe-

ken voorstellen. Het veelvuldig oefenen

van Tuls bevordert de lichamelijke gezond-

heid, verheldert de geest en verhoogt de techni-

sche vaardigheid.

De module taekwondo

De module is opgebouwd uit een gedeelte op school, waarin de basisvaardigheden worden aangeleerd, een gedeelte aansluitend op schooltijd, en een laatste deel bij een echte taekwondovereniging.

Kennismaking op school

Een taekwondo-leraar van een sportschool of vereniging zal samen met de docent bewegingsonderwijs vier introductielessen verzorgen. In de eerste les wordt onder meer aan de hand van een video uitgelegd wat taekwondo precies inhoudt. Op de video is te zien hoe de Koreanen deze vechtsport tegenwoordig beoefenen. Tijdens de drie daarop volgende lessen worden de basistechnieken onder vakkundige leiding gedemonstreerd en door de leerlingen geoefend. Het werkplan van de taekwondo-module kan worden aangepast aan de specifieke wensen van de school.

Vervolg buiten schooltijd

Kinderen die na het aanleren van de basistechnieken enthousiast zijn geworden en zich verder willen bekwamen in taekwondo, kunnen de lessen voortzetten bij een sportschool of vereniging in de buurt. Hiervoor heeft de Taekwondo Bond Nederland samen met de Amsterdamse clubs een aantal technieken geselecteerd, die in het tweede deel verder geperfectioneerd kunnen worden. Trap-, stoot- en zelfverdedigingstechnieken worden buiten schooltijd door de vakdocent bewegingsonderwijs en de taekwondo-leraar onderwezen aan leerlingen uit de groepen 7 en 8. De belangrijkste onderdelen die aan bod komen zijn stijlfiguren, stapssparring, zelfverdediging, breektechnieken en vrij gevecht.

Vervolg bij een taekwondovereniging

Na de lessen uit het tweede deel van de module zullen de leerlingen een goed beeld hebben van taekwondo. De kinderen die belangstelling hebben om zich verder in taekwondo te bekwamen, kunnen zich aanmelden bij een sportschool of vereniging. Hier kunnen nog enkele lessen gratis worden gevolgd. De technieken zullen verder worden bijgeschaafd. Wanneer wordt besloten een lidmaatschap aan te gaan, begint pas echt de weg naar beheersing: eerst de witte band, dan de gele en pas na enkele jaren . . . de zwarte!

Tafeltennis

Groepen: 7 en 8

Tafeltennis is een sport die door bijna iedereen wel eens een keertje is beoefend. Haast overal waar veel mensen regelmatig bijeen komen, staat een groene tafel met witte lijnen en een netje in het midden. Tafeltennis wordt vooral recreatief beoefend, bijvoorbeeld thuis op zolder of in de garage, op school in de fietsenkelder, in het buurthuis, op kantoor in de kantine en tijdens de vakantie buiten op de camping. 'Echt' tafeltennis wordt gespeeld bij tafeltennisverenigingen in een sportzaal. Hier komen de spelers met hun batjes die zij vaak zelf hebben samengesteld uit 'een houtje' en twee (vaak verschillende) plakjes rubber. Zij spelen sneller, met meer effect en zijn erg 'vast', dat wil zeggen dat zij

veel ballen terug slaan en zodoende weinig

fouten maken. Om zover te komen, moet veel

worden getraind bij een tafeltennisclub. Bo-

vendien moet iedereen zich dan ook echt

aan de spelregels houden. Deze regels zijn

afgestemd op het enkelspel en het dubbelspel.

Met teamwedstrijden worden de punten bij el-

kaar opgeteld. Alle officiële wedstrijden vallen on-

der de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Tafel-

tennis Bond (NTTB). De NTTB organiseert in Amsterdam

ieder jaar een 'Taptoe-toernooi' voor de leerlingen

van de basisschool. Daar kunnen kinderen uit de

groepen 7 en 8 gratis aan meedoen.

De module tafeltennis

Deze module wordt verzorgd door de vakdocent en een tafeltennistrainer van een vereniging. Het eerste deel van de module, de kennismaking op school wordt samen-gesteld in overleg tussen de vakdocent en de tafeltennistrainer. Het vervolg hierop valt onder de verantwoordelijkheid van de clubtrainer. Maar ook daarbij wordt de aanwezigheid van de vakdocent natuurlijk op prijs gesteld. Via deze module kunnen de leerlingen uit de groepen 7 en 8 kennismaken met de tafeltennissport: eerst op school tijdens de les en later buiten school bij een echte club.

Kennismaking op school

Tijdens vier introductielessen tafeltennis maken de leerlingen in schooltijd nader kennis met de tafeltennissport. In deze lessen wordt niet alleen aandacht besteed aan de theorie achter tafeltennis, zoals materiaalkennis (batje, bal en tafel) en spelregels, maar leren de kinderen tevens enkele basisvaardigheden zoals serveren en fore- en backhand slaan.

Vervolg buiten schooltijd

Aansluitend op de schooltijden van de kinderen kunnen zij terecht bij een tafeltennis-club uit de buurt om in vier lessen meer ervaring op te doen met het spel. De les-inhoud ligt in het verlengde van de lessen die reeds op school zijn gegeven. De clubtrainer zal de leerlingen verder oefenen in enkele veel gebruikte slagen zoals het contraspel, forehand-topspin en backhand-schuiven.

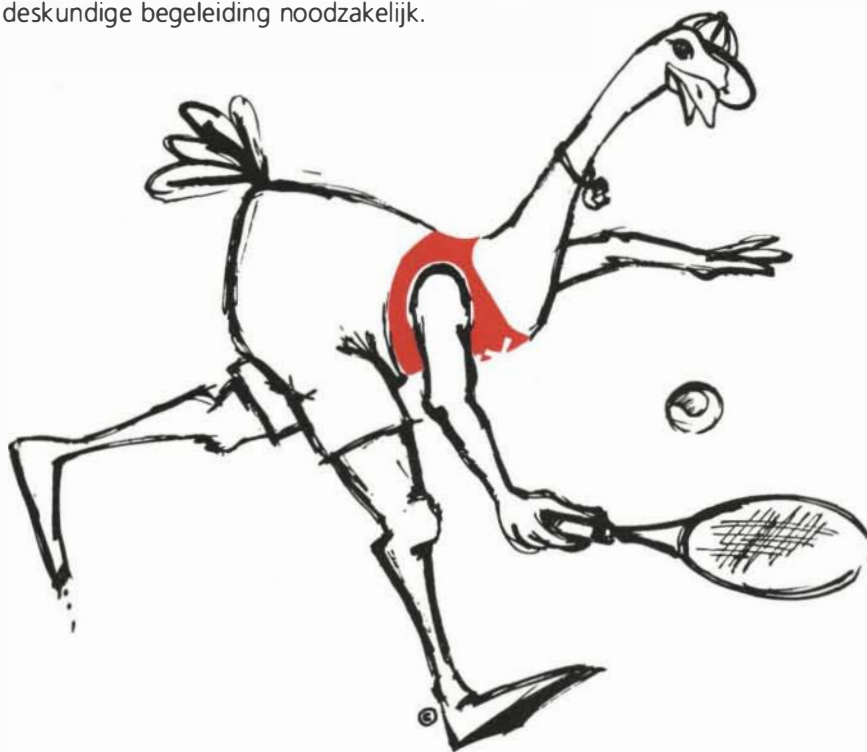
Vervolg bij een tafeltennisvereniging

Nu breekt de tijd aan om eens echt kennis te maken met de club waar de trainer wekelijks zijn lessen geeft. Deze mogelijkheid biedt de club door de kinderen twee gratis trainingen aan te bieden in de accommodatie van de vereniging.

Tennis

Groepen: 5 en 6

Er wordt wel eens gezegd dat tennis een 'life-time sport' is. Daarmee wordt bedoeld dat tennis door mensen van alle leeftijden kan worden beoefend. De grote toename van het aantal actieve tennissers in de afgelopen jaren wijst dan ook in deze richting. Tennis kan zowel binnen als buiten en op alle mogelijke niveaus worden gespeeld. Vandaar ook die bonte verzameling van beoefenaren. Mannen en vrouwen, jongens en meisjes slaan allemaal een balletje tegen elkaar in het enkel- of dubbelspel. Daarnaast kun je natuurlijk ook in je eentje 'tegen de muur' oefenen. De module tennis is gericht op de leerlingen uit de groepen 5 en 6. De module is zodanig samengesteld dat de kinderen eerst op een speelse manier kennis maken met het spel, waarna vervolgens wordt toegewerkt naar de wedstrijdvormen van tennis en de slagen die daarbij het meest aan bod komen. Om blessures, zoals de beruchte 'tennisarm' te voorkomen, is zeker in het begin trainen onder deskundige begeleiding noodzakelijk.

De module tennis

De module vangt aan met enkele instructies van een tennistrainer onder schooltijd. Deze eerste kennismaking heeft vooral een voorlichtend karakter. Vervolgens worden de leerlingen uitgenodigd om een balletje te leren slaan op een heuse tennisbaan. De tennisleraar geeft hierbij aanwijzingen. In het laatste onderdeel van de module mogen de leerlingen de sfeer van de club komen proeven.

Kennismaking op school

Onder schooltijd zal de vakdocent met behulp van een tennis-set uitleggen hoe tennis wordt gespeeld. Aan de orde komen de spelregels, de bijbehorende materialen en de vaardigheden waarover een tennisser moet beschikken om de bal in het spel te houden. In totaal vier lesuren worden besteed aan het kennismakingsdeel. De leerlingen worden geïnstrueerd hoe zij het racket moeten vast houden, hoe zij goed kunnen slaan en waarop zij moeten letten als zij op de baan staan. In het eerste deel van de module komen in ieder geval bal- en racketvaardigheid, bal omhoog spelen met fore- en backhand en mini-tennis aan de orde.

Vervolg buiten schooltijd

Wanneer het eerste deel is beëindigd, hebben de leerlingen kunnen ervaren hoe het voelt om de tennisbal met het racket te slaan. Na schooltijd wordt tijdens het tweede deel van de module door een tennistrainer meer aandacht besteed aan de opslag en het terugslaan van de bal. Bovendien kunnen de kinderen tegen elkaar spelen in het mini-tennisspel. Zodoende leren zij na nog eens vier lessen om de bal zo goed mogelijk in het spel te houden. In dit tweede deel staan de opslag en terugslaan met fore- en backhand, overspelen en 'sparren', en mini-tennis centraal.

Vervolg bij een tennisvereniging

Na afloop van deze naschoolse lessen worden de kinderen door de betrokken tennisvereniging uitgenodigd om gratis twee extra trainingen te volgen onder leiding van de clubtrainer. Nu kunnen zij ook kennis maken met de clubsfeer. Wanneer zij het tennissen en de tennisvereniging leuk vinden, kunnen de kinderen lid worden.

Voetbal

Groepen: 7 en 8

Als atletiek de moeder der sporten is, dan mag voetbal gerust de vader der sporten worden genoemd. Vanaf de opkomst van de moderne sportbeoefening aan het einde van de vorige eeuw is het in Nederland, net als in vele andere landen, steeds de meest beoefende sport geweest. Opmerkelijk is dat voetbal door veel mensen nog steeds wordt gezien als een typische mannensport. En dat terwijl er inmiddels meer vrouwen voetballen dan dat er bijvoorbeeld hockeyen. Waarschijnlijk ligt dat voor een deel aan verschillen in opvoeding tussen jongens en meisjes en voor een deel aan de geschiedenis van het voetbal. Jongens die voetballen of op het punt staan lid te worden van een echte vereniging, willen zonder uitzondering net zo goed worden als Marco van Basten of Dennis Bergkamp. Zo'n blinkende carrière komt niet zo maar tot stand, want daar zijn vele jaren van intensieve training aan voorafgegaan. Maar ook op een minder hoog niveau vormt voetbal voor velen een prettige manier om de vrijetijd door te brengen. Op school kan een stimulans worden gegeven aan het bevorderen van de voetbalsport onder de jeugd, zowel voor jongens als meisjes. Die stimulans bestaat eronder meer uit dat kinderen de weg wordt gewezen naar de voetbalclub in de buurt. Daarbij worden zij in staat gesteld om de sfeer te proeven van die vereniging. Voetbal kan op vele manieren worden beoefend, bijvoorbeeld op straat, in een park, op een sportveld en in de sporthal. Bij een officiële wedstrijd spelen twee elftallen tegen elkaar. Tot elf jaar zijn de spelregels aangepast: dan wordt er zeven tegen zeven gespeeld. Zodoende komen de jeugdspelers vaker aan de bal en kunnen ze beter oefenen.

De module voetbal

Tijdens de les wordt eerst aandacht besteed aan de basisprincipes van het voetbal. Daarna worden enkele trainingen gegeven door een trainer van een voetbalclub en ten slotte worden de kinderen uitgenodigd om nader met de club kennis te maken.

Kennismaking op school

De vakdocent bewegingsonderwijs kan in twee lesuren aandacht besteden aan voetbal door middel van simpele spelvormen voor de groepen 7 en 8. Hierdoor leren de kinderen enkele basisprincipes zoals samenspelen, aanvallen, verdedigen en keepen. Eventueel wordt er op school een videoband vertoond over voetbal. De KNVB heeft een standaard-kennismakingspakket van twee lessen samengesteld voor schoolsportactiviteiten.

Vervolg buiten schooltijd

Na deze eerste introductie onder schooltijd kunnen de leerlingen vervolgens deelnemen aan enkele trainingen, die aansluitend aan de schooltijden worden gegeven door een trainer van een voetbalvereniging uit de buurt. Deze trainingen worden gehouden in de omgeving van de school, bijvoorbeeld in een park of op een nabijgelegen sportveld.

Vervolg bij de voetbalvereniging

De laatste stap is een bezoek van de leerlingen aan de accommodatie van de voetbalclub. Minimaal twee maal worden de leerlingen door de vereniging ontvangen. De kinderen kunnen nu op een echt doel schieten tijdens de trainingen. Vertegenwoordigers van de vereniging vertellen de kinderen over het reilen en zeilen van hun club, en over wat zij bij een eventueel lidmaatschap allemaal kunnen verwachten. De voetbalmodule wordt afgesloten met een rondleiding door het clubgebouw. Naast deze module kan de school ook met één of meerdere teams meedoen aan het jaarlijkse schoolvoetbaltoernooi.

Volleybal

Groepen: 7 en 8

Volleybal is een veelzijdige teamsport, waarbij verschillende technieken en bewegingsvormen een rol spelen. Het spel wordt gespeeld door twee teams van zes spelers, die door een net van elkaar gescheiden zijn. Elk team kan punten scoren door na de service, de bal aan de andere kant van het net op de grond te krijgen. De tegenpartij probeert dit te voorkomen en op zijn beurt een punt te scoren of de service terug te veroveren. Tijdens een rally mag door een team maximaal drie keer overgespeeld worden, waarna de bal

over het net gespeeld moet zijn. Er kan alleen een punt behaald worden door het team, dat geserveerd heeft. Het team dat het eerste vijftien punten heeft gescoord, heeft

de set gewonnen. Bij volleybal worden verschillende technieken gebruikt, zoals het bovenhands spelen, het onderhands verdedigen, het smashes en het blokkeren.

Het aanleren van deze technieken vergt de nodige instructie en oefening. Daarnaast komen in het volleybalspel ook algemene basisvaardigheden naar voren, zoals het springen, wenden en verplaatsen.

Maar bovenal is de samenwerking als team bij deze sport het leukste en het belangrijkste. Dit maakt volleybal tot een sport, die goed aansluit bij de belevingswereld en motorische ontwikkelingsfase van kinderen in de bovenbouw van het basisonderwijs.

Door de Nederlandse Volleybal Bond (NeVoBo) zijn specifieke spelvormen en trainingsprogramma's voor de jeugd ontwikkeld. Bij het minivolleybal hoeven de kinderen de bal bijvoorbeeld niet volgens de officiële regel te kaatsen, maar mag de bal, als deze over het net komt, gevangen worden. Hierna gooit de betreffende speler de bal voor zichzelf op, waarna deze als een normale 'rallybal' verder gespeeld wordt. Op deze manier kunnen kinderen spelenderwijs kennis maken met de diverse elementen van het volleybal. Deze spelvormen worden ook toegepast in de volleybalmodule, die door de Amsterdamse volleybalverenigingen in samenwerking met de basisschool kan worden verzorgd. De verenigingstrainers worden hierbij ondersteund door een sporttechnisch medewerker van het NeVoBo-district Amsterdam.

De module volleybal

De volleybalmodule is gesplitst in drie opvolgende delen, te weten activiteiten tijdens de gymnastiekles, na schooltijd en bij de vereniging. Bij de uitvoering van de gehele module is een (jeugd-)trainer van een volleybalvereniging aanwezig.

Kennismaking op school

Tijdens een tweetal lessen onder schooltijd assisteert deze trainer de docent bewegingsonderwijs bij het overdragen van de beginselen van het volleybalspel.

Vervolg buiten schooltijd

In samenwerking met deze docent wordt vervolgens drie keer een volleyballes na schooltijd georganiseerd, waarbij de verenigingstrainer het voortouw neemt. Bij deze naschoolse lessen wordt telkens aandacht besteed aan de warming-up, de techniektraining en het spel. Deze lessen worden aangepast aan de samenstelling van de groep en de vaardigheden van de kinderen. Zodoende hoeft niemand tijdens het schoolvolleybal aan de kant te blijven zitten. Er wordt naar gestreefd dat de kinderen na afloop van deze drie lessen voldoende geleerd hebben om met elkaar een wedstrijd te kunnen spelen.

Vervolg bij een volleybalvereniging

Het laatste deel van de volleybalmodule speelt zich af bij de volleybalvereniging en kan de vorm hebben van een kleinschalig toernooi of van enkele vrij toegankelijke jeugdtrainingen. Tijdens en na afloop van de naschoolse lessen worden de kinderen uitgenodigd om hieraan mee te doen. Uiteraard zijn ook ouders en docenten welkom bij deze activiteiten. Indien de kinderen belangstelling hebben voor een lidmaatschap is er een folder met informatie over de volleybalvereniging beschikbaar.

Wielrennen

Groepen: 7 en 8

'Daar-gaat-ie in de gele trui!', zo klinkt het vaak tegen het einde van de middag in de maand juli op Nederland 3. De echte wielersportfanaten zitten dan gekluisterd op hun stoelen naar de buis te staren om rechtstreeks getuige te mogen zijn van nieuwe verwickelingen in de meest befaamde wegwedstrijd: de 'Tour de France'. Om die gele trui, het tricot dat alleen de leider in het algemeen klassement over zijn schouders mag trekken, te veroveren moeten wel eerst heel wat kilometers wegdek onder de dunne fietsbanden zijn gepasseerd. Dat betekent: trainen, trainen en nog eens trainen.

De kennismaking van de leerlingen van de basisschool met de wielersport is natuurlijk niet gericht op deelname aan een profwedstrijd. De module 'wielrennen' is bedoeld om leerlingen enthousiast te maken voor de wielersport en om kennis te maken met een wielvereniging. Bij een eventueel lidmaatschap kan een licentie worden aangevraagd,

waarmee aan allerlei wedstrijden mag worden deelgenomen. Voor waarde is wel dat er dan al voldoende vaardigheden moeten zijn aangeleerd. Naast wielrennen op de weg, kan ook op de baan of het veld worden gereden. De jeugd (jongens en meisjes) vanaf 8 jaar rijdt

wedstrijden in diverse leeftijdscategorieën. Al tijdens de kennismakingsactiviteiten zullen kleine wedstrijdes worden georganiseerd. Het jeugdwielrennen draagtechtervoor alle een speels karakter.

De module wielrennen

De leerlingen maken tijdens een introductieles kennis met de wielersport. Aansluitend op de schooltijden worden de leerlingen uitgenodigd door de wielclub om lessen te volgen op een verkeersveilig wielercircuit, dat meestal een lengte heeft van 1,5 tot 2 kilometer. De leerlingen, die zich aangetrokken voelen tot wielrennen, kunnen tenslotte enkele keren gratis meetrainen met de wielrenners.

Kennismaking op school

De eerste introductieles over hardrijden op de fiets wordt tijdens een lesuur gepresenteerd door een trainer van een wielclub. Tijdens dit uurtje zal de verenigingstrainer een video over wielrennen laten zien. Ook zal hij zijn eigen fiets aan de leerlingen tonen en uitleg geven over de versnellingen, trappers en andere onderdelen van een echte racefiets. De introductieles wordt in overleg met de vakdocent bewegingsonderwijs samengesteld.

Vervolg buiten schooltijd

Kinderen uit de groepen 7 en 8 gaan na de introductieles naar een officieel wielercircuit om daar verdere voorlichting en instructie te krijgen van de trainer. De trainer zal uitvoerig ingaan op de techniek, zoals de houding op de fiets, de gewenning op de fiets en praktische kennismaking met wielrennen. Als sluitstuk zal er een wedstrijd worden gereden op het circuit.

Vervolg bij de wielervereniging

De vereniging geeft de geïnteresseerde leerlingen de mogelijkheid om vervolgens acht keer kosteloos mee te trainen onder leiding van een gediplomeerde instructeur. Na deze uitgebreide introductie bij de vereniging, kunnen de leerlingen beslissen of zij lid willen worden van de club.

6 Publiciteit en promotie

Algemeen

In de voorgaande delen van deze werkmap 'Jeugdsport in beweging' is met name aandacht besteed aan de vorm en inhoud van de schoolsportactiviteiten. Het doel van het schoolsportmodel is immers om leerlingen te laten kennismaken met verschillende takken van sport en te introduceren binnen de sport- en bewegingscultuur buiten de school. Om de leerlingen (en niet te vergeten de ouders van leerlingen) op de hoogte te brengen van de activiteiten en de deelname hieraan te bevorderen, is het belangrijk dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de publiciteit en promotie rond de schoolsportactiviteiten.

De begrippen 'publiciteit' en 'promotie' worden nogal eens door elkaar heen gebruikt. Ten onrechte, want de beide instrumenten hebben een verschillend doel. Met *publiciteit* wordt beoogd om in brede kring informatie te verspreiden over iets wat er te gebeuren staat: een opening, een cursus of een wedstrijd. Het gaat hierbij vooral om het overdragen van feitelijke informatie over de gebeurtenis (wie, wat, waar, wanneer, waarom). *Promotie* heeft tot doel om mensen te lokken, over de streep te trekken of enthousiast te maken. De verstrekte informatie is meestal veel minder objectief en concreet, maar dient vooral een bepaald gevoel of gedrag te bevorderen. Uiteraard zijn er ook gevallen waarin publiciteit en promotie gecombineerd kunnen worden, zoals in een promotiefolder of op een affiche. Het is echter belangrijk om bij informatie-verstrekking vooraf vast te stellen of het doel hoofdzakelijk publiciteit, promotie of een combinatie van beide is. Zoals in de introductie van deze werkmap al is aangegeven, zal bij de promotie van 'Jeugdsport in beweging' de mascotte Jippie een centrale plaats innemen.

In dit deel van de werkmap worden verschillende vormen van publiciteit en promotie beschreven, die door de betrokken organisaties bij schoolsportactiviteiten kunnen worden gehanteerd. Er zijn ook verschillende voorbeelden van schriftelijke promotie en publiciteit gegeven. De gebruikte namen in deze voorbeelden zijn alleen ter illustratie bedoeld en verwijzen niet naar bestaande scholen, sportverenigingen of personen, die betrokken zijn bij het schoolsportmodel.

Basisschool

De school staat voortdurend en direct in contact met de leerlingen. De meest belangrijke vorm van publiciteit en promotie is ongetwijfeld de mondelinge informatie-overdracht door de leerkrachten. Als het schoolteam enthousiast is over de school-sportactiviteiten zal dit zeker uitstralen naar de leerlingen. Het is dan ook belangrijk dat niet alleen de vakdocenten bewegingsonderwijs, maar ook de groepsleerkrachten de leerlingen stimuleren om mee te doen. Daarbij moet de boodschap duidelijk worden, dat de activiteiten voor alle leerlingen bedoeld zijn en juist niet alleen voor de 'sportievelingen'. Posters en andere promotiematerialen kunnen hierbij natuurlijk wel een ondersteunende rol spelen.

Een belangrijke doelgroep voor de promotie en publiciteit vanuit de school zijn de *ouders/verzorgers* van de leerlingen van de deelnemende groepen. Uit onderzoek is duidelijk gebleken dat de ouders een grote invloed hebben op het sportgedrag van hun kinderen. Wanneer ook de ouders enthousiast gemaakt kunnen worden voor de schoolsportactiviteiten, zullen de leerlingen van huis uit meer gestimuleerd worden om mee te doen. In ieder geval dienen de ouders op de hoogte te worden gebracht van de activiteiten. Dit kan het beste door het sturen van een brief aan het begin van het schooljaar.

Naast schriftelijke informatie aan de ouders is het ook zinvol om de participatie aan het schoolsportmodel te bespreken met de medezeggenschapsraad en de ouderraad van de school. Op deze manier kan het draagvlak voor schoolsport binnen de school nog verder versterkt worden. Teneinde de relatie met de ouders van allochtone leerlingen te intensiveren, worden op sommige basisscholen een paar keer per jaar koffie-ochtenden georganiseerd. Ook tijdens dit soort specifieke bijeenkomsten kan het schoolsportmodel onder de aandacht van de ouders worden gebracht.

Een andere manier om de leerlingen en hun ouders te informeren over de school-sportactiviteiten is de schoolkrant. Op allerlei manieren kan dit onder de aandacht worden gebracht, bijvoorbeeld door het opnemen van een artikeltje, een aankondiging of een foto. Ook kan er een wedstrijd worden georganiseerd onder de leerlingen, waarbij geldt dat het leukste opstel of de mooiste tekening in de schoolkrant wordt opgenomen.

Voorbeeld van een
schoolbrief aan
ouders

Aan de ouders/verzorgers van
de leerlingen van de groepen 7 en 8,

In de afgelopen jaren is door de gemeente een schoolsportmodel voor de leerlingen van de Amsterdamse basisscholen opgezet. De leerlingen van de groepen 5 t/m 8 kunnen op deze manier via de scholen meedoen aan allerlei sportactiviteiten. Hierbij wordt samengewerkt met verschillende sportverenigingen in de buurt van de school. De leerlingen kunnen groepsgewijs onder begeleiding van een leerkracht zowel onder schooltijd als buiten de school aan sport doen. Het is de bedoeling dat de leerlingen hierdoor ook in hun vrije tijd meer aan sport gaan deelnemen. Juist ook degenen, die nu nog niet zoveel aan sport doen. Sportbeoefening is immers een zinvolle, gezonde en ontspannende manier om je vrije tijd door te brengen.

Dit jaar gaat onze school voor het eerst ook meedoen met de groepen 7 en 8. Wij hebben gekozen voor de volgende sporten: basketbal, schermen en voetbal. Het gaat om drie periodes van ongeveer zes weken en in elke periode staat één sport centraal. Wij zullen u nog nader informeren over de precieze data, tijden en plaats. De deelname aan de activiteiten is gratis. Wij hopen dat u uw kind/kinderen zult stimuleren om aan de activiteiten mee te doen en misschien wilt u zelfs een keertje komen kijken. U bent van harte welkom!

Indien u nog nadere informatie wilt hebben over de schoolsportactiviteiten, kunt u hiervoor contact opnemen met mevrouw Hilhorst van ons schoolteam (telefoon 020 - 1234567 tussen 12.00 uur en 13.00 uur).

Met vriendelijke groet,

A.G. van Dijk
(directeur)

Voorbeeld van een
schoolkrantartikel

Jippie!

Meer sportactiviteiten op 'De Flierefluiter'!

Voor de leerlingen van groep 7 en 8 worden er dit schooljaar allerlei sportactiviteiten georganiseerd in en rondom onze school. We beginnen in oktober met korfbal, daarna krijgen we in januari judo-les en in mei gaan we oefenen met atletiek. Bovendien gaan we in de herfstvakantie met een team meedoen aan het schoolbasketbaltoernooi. Maar eerst moet ik onze mascotte 'Jippie' nog even aan jullie voorstellen. Je zult 'Jippie' in de komende tijd wel vaker tegenkomen.

En dan nu iets meer over de activiteiten. Bij het korfbal is er een echte trainer van een vereniging bij. Zij heet Sandra en komt een paar weken bij ons helpen. We beginnen al tijdens de gymnastieklessen om een beetje te oefenen. Daarna wordt er op vier woensdagmiddagen door Sandra een heuse korfbaltraining gegeven, waarbij we natuurlijk ook een onderling partijtje spelen. En na die vier trainingen zijn we door Sandra uitgenodigd om een keertje bij de korfbalvereniging Geel-Groen langs te komen. Dan kunnen we op een echt veld een wedstrijd spelen en na afloop is er wat lekkers in de kantine.

Bij het judo komt meneer Lagendijk lesgeven, die zelf heel goed is. Bij het judo wordt dit aangegeven met de kleur van je band. Deze meneer heeft de zwarte band en kent dus alle fijne kneepjes van het judo. Hij vindt het leuk om jullie hierover te vertellen en een paar technieken te leren. Ook hier beginnen we in de gymles en is er daarna op de woensdagmiddag vier keer een les na schooltijd. Aan het einde gaan we een keer kijken bij een echte wedstrijd op de judovereniging en mogen we zelf ook nog even oefenen. Daarna mag je ook zelf nog een paar keer gratis naar een judotraining van de vereniging toe. Bij het atletiek gaan we al tijdens de gymles naar een sportveld toe. Wij krijgen daar een instructie van enkele mensen van de atletiekvereniging De Speer. Er zijn verschillende vormen, zoals hardlopen, kogelstoten en hoogspringen. Na de instructie mogen we zelf gaan oefenen. In de maand mei mogen we na schooltijd vier keer langskomen voor een echte training. Als afsluiting wordt er door de atletiekvereniging een vijfkamp georganiseerd, waarbij iedereen mag proberen om zo hoog mogelijk te springen of zo ver mogelijk te gooien. Voor iedereen is er na afloop een klein presentje en een heus diploma met je eigen prestaties. Het is de bedoeling dat alle leerlingen van de groepen 7 en 8 aan de schoolsportactiviteiten gaan meedoen. We zullen jullie hierover binnenkort nog wat meer informatie geven. Als je belangstelling hebt om aan het basketbaltoernooi mee te doen, kun je je hiervoor bij mij opgeven.

Juffrouw Marjan

Sportvereniging

Via de schoolsportmodule krijgt de sportvereniging de mogelijkheid om direct contact te leggen met leerlingen uit de midden- en bovenbouw van het basisonderwijs. Op deze manier kan de sportvereniging de leerlingen laten kennismaken met de betreffende tak van sport. Tegelijkertijd kan de vereniging wijzen op de mogelijkheid voor de leerlingen om lid te worden. Naast een daadwerkelijke introductie van leerlingen binnen de sportvereniging als laatste fase van de module, zal er door de vereniging ook duidelijke informatie over een eventueel vervolg moeten worden verstrekt. Deze informatie is niet alleen bedoeld voor de leerlingen zelf, maar juist ook voor hun ouders. Op basis van dergelijke informatie zullen de leerlingen én hun ouders beslissen of een lidmaatschap voor het kind wenselijk en haalbaar is. Een uitstekende manier om informatie over de vereniging te geven, is het uitdelen van een folder. Vergeet niet om daarbij ook gebruik te maken van de mascotte 'Jippie', die voor alle betrokken takken van sport is afgebeeld. Voor de leerlingen en op school is 'Jippie' inmiddels een bekende verschijning geworden.

Behalve het uitdelen van een folder over de vereniging, kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan het plaatsen van een artikeltje in de schoolkrant van de betrokken basisschool. Bedenk wel dat er ook verenigingen in andere takken van sport met de school samenwerken en dat de schoolkrant natuurlijk geen promotiekrant is voor de sportverenigingen. Overleg de mogelijkheid om iets in de schoolkrant te plaatsen dan ook al bij de voorbereiding van de schoolsportmodule met de vakdocent van de school.

Voor de sportvereniging is het niet alleen belangrijk om de leerlingen en hun ouders te informeren, maar ook binnen de vereniging zal bekendheid aan het schoolsportmodel gegeven moeten worden. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld de leden gemotiveerd worden om als trainer een schoolsportmodule te organiseren of als begeleider van de (nieuwe) jeugdleden te gaan fungeren. Een goede manier om het schoolsportmodel bekendheid te geven binnen de vereniging, is het plaatsen van een artikel in het clubblad.

Voorbeeld van een
verenigingsfolder

Mini-volleybal bij V.C. Smash!

In de afgelopen weken hebben jullie via de school kennis kunnen maken met volleybal. Bij deze activiteiten heeft een trainster van onze vereniging het een en ander over volleybal verteld en hebben jullie zelf kunnen oefenen. Onlangs zijn jullie zelfs bij ons in de sporthal geweest en hebben jullie samen met onze jeugdleden een echte training gehad. Wij hopen dat jullie het ook leuk hebben gevonden.

Misschien vond je het wel zo leuk, dat je lid zou willen worden van onze vereniging. Daarom geven wij jullie deze folder mee naar huis. Laat deze folder ook aan je ouders of verzorgers zien, dan kunnen jullie samen beslissen of je lid mag worden. Natuurlijk mogen jij en je ouders eerst nog een paar keer komen kijken, voordat je echt lid wordt. Doen hoor!

Vervolg van het
voorbeeld van een
verenigingsfolder

Eerst iets meer over onze vereniging

V.C. Smash is een volleybalclub met ruim 150 leden, waarvan 27 jeugdleden en 15 mini's. De vereniging bestaat al bijna twintig jaar. Er zijn 12 seniorenteam's die hun wedstrijden op zaterdag spelen in de sporthal 't Rond in Amsterdam-West. Daarnaast wordt er op dinsdag en donderdag getraind in verschillende gymnastieklokalen in de buurt van de sporthal.

De jeugdleden zijn allemaal tussen de 12 en 18 jaar oud en spelen in de jeugdcompetitie van Amsterdam. De twee meisjesteams en het jongensteam trainen tussen 18.30 en 19.30 uur in de gymnastiekzaal van de basisschool 'De Flierefluiter' en spelen hun wedstrijden op zaterdag om 12.30 uur in sporthal 't Rond. Als je 12 jaar bent mag je ook in zo'n team spelen.

De mini's zijn ongeveer van jouw leeftijd en die spelen onderling partijtjes met andere clubs in Amsterdam. Als er geen wedstrijden zijn, wordt er door de mini's op zaterdagochtend van 10.30 tot 12.00 uur geoefend in de sporthal. Met één van de begeleiders heb je al kennis gemaakt op school. Zij zit in de jeugdcommissie, die ook nog allerlei leuke activiteiten organiseert, zoals het jaarlijkse jeugdkamp, een mini-playback-show en een gezamenlijke Sinterklaasviering.

Het jaarlijkse jeugdkamp vindt plaats in het laatste weekend van de maand mei. We gaan dan met alle jeugdleden en mini's naar een kampeerboerderij in de buurt van Hilversum. We kunnen daar lekker in de bossen spelen en natuurlijk ook volleyballen. Zaterdagmorgen rijden we al vroeg met de auto's van enkele ouders naar de kampeerboerderij en zondag rond 17.00 uur zijn we weer terug in Amsterdam. De kosten van het jeugdkamp bedragen f 35,- per lid, inclusief eten en overnachting. De mini-playback-show organiseren we altijd in het najaar in de kantine van sporthal 't Rond en op de eerste zaterdag van december komt Sinterklaas langs. Je ouders zijn bij die activiteiten natuurlijk ook van harte welkom!

Wat moet je doen als je lid wilt worden?

Je kunt gewoon op zaterdagochtend om 10.30 uur een keer met je ouders naar de sporthal komen. Er zijn dan altijd mensen van de vereniging aanwezig om jou en je ouders nog wat meer over de vereniging te vertellen en vragen te beantwoorden. Neem je gym schoenen en een t-shirt met korte broek maar mee, dan kun je gelijk meedoen. Wanneer je het leuk hebt gevonden, krijgen je ouders een inschrijfformulier mee. Met dit formulier en twee pasfoto's kunnen je ouders je aanmelden als lid van V.C. Smash.

De jaarlijkse contributie voor de mini's bedraagt f 120,- per jaar, maar je ouders mogen ook f 30,- per drie maanden betalen. Als je in de loop van het seizoen lid wordt, betalen je ouders maar een deel van de jaarcontributie. Voor meer informatie kunnen je ouders natuurlijk ook bellen met het secretariaat van V.C. Smash. Het telefoonnummer is 020 - 1234567 (na 19.00 uur).

We hopen dat je binnenkort langskomt in de sporthal. Tot dan!

De jeugdcommissie van V.C. Smash

Voorbeeld van een
artikel in een
clubblad

Hockey-introductie door HCA op de basisschool!

In de loop van dit seizoen gaat de jeugdcommissie van HCA op drie basisscholen een hockey-introductie geven. Door het district Noord-Holland van de KNHB is een hockeymodule ontwikkeld, waardoor leerlingen uit de hoogste groepen van de basisscholen kunnen kennismaken met hockey. Deze hockeymodule past binnen het schoolsportmodel voor de Amsterdamse basisscholen, dat door de gemeente is ontwikkeld. Allerlei takken van sport kunnen zich langs die weg presenteren aan de schooljeugd. Er is hiervoor zelfs een echte Amsterdamse hockeymascotte gemaakt, die luistert naar de feestelijke naam 'Jippie' (Attentie: afbeelding plaatsen!).

In overleg met de hockeybond zijn er voor HCA drie basisscholen geselecteerd, die belangstelling hebben getoond voor een hockey-introductie. Het is de bedoeling dat wij eerst een korte kennismaking geven tijdens twee gymnastieklessen, daarna vier weken lang na schooltijd een introductietraining verzorgen en tenslotte een 'open huis' met een toernooitje organiseren op het sportpark 'Het Noorden'. Voor elke hockeymodule, die we organiseren, krijgt de vereniging via de KNHB een kleine subsidie van de gemeente Amsterdam. Maar we hopen natuurlijk ook dat een aantal leerlingen zich bij HCA als lid zal aanmelden.

Twee leden van de jeugdcommissie (Anneke van Hoek en Cor van 't Hoff) verzorgen samen de eerste hockey-introducties op de basisscholen 'Noordrand' (oktober/november) en 'De Witte Zwaan' (april/mei). Wij zoeken nog één of twee mensen, die een hockey-introductie op de basisschool 'Molenpark' willen verzorgen. Het moeten wel leden zijn met trainerservaring (liefst trainersdiploma Jongste Jeugd (JJ) of Jeugdhockeybegeleider (JHB)), die het leuk vinden om kinderen kennis te laten maken met hockey. Ook moeten ze een paar keer overdag tijd hebben om naar de school te gaan.

Als je belangstelling hebt, geef dit dan zo spoedig mogelijk door aan de jeugdcommissie.

De jeugdcommissie.

Sportbonden

De sportbonden vormen een belangrijke schakel in het Amsterdamse schoolsportmodel voor de basisscholen. Net als in de oude WoMiRe-regeling ontvangen de sportbonden een gemeentelijke subsidie voor het uitvoeren van kennismakingsactiviteiten voor de schooljeugd. In het nieuwe schoolsportmodel ontvangen de sportbonden een standaardsubsidie voor elke schoolsportmodule die door een vereniging op een basisschool wordt uitgevoerd. In blok 4 van deze werkmap is aangegeven op welke wijze de planning van deze schoolsportmodules verloopt.

Omdat in het schoolsportmodel de inzet van sportverenigingen essentieel is, zullen de sportbonden aandacht moeten geven aan de promotie en publiciteit rondom de uitvoering van schoolsportmodules. Een eerste vereiste is dat de verenigingen op de hoogte worden gebracht van de aanpak. Het beste middel is om de vertegenwoordigers van de jeugdbesturen of jeugdcommissies uit te nodigen voor een informatieve bijeenkomst. Op deze bijeenkomst kan de contactpersoon 'schoolsport' van de sportbond een presentatie geven van het schoolsportmodel en de module in de desbetreffende tak van sport. Indien gewenst kan de jeugdsportconsulent van de gemeente Amsterdam hierbij aanwezig zijn. Om ook een beeld te geven van de praktijkervaringen, is het verstandig om ook een vereniging die al een schoolsportmodule heeft uitgevoerd, een korte presentatie te laten verzorgen.

Behalve het informeren van sportverenigingen over het schoolsportmodel zullen de sportbonden jaarlijks ook de verenigingen moeten benaderen om modules op de basisscholen te verzorgen. De contactpersoon 'Schoolsport' van de sportbonden zal uiteraard regelmatig contact onderhouden met de betrokken verenigingen. Daarnaast kan er bijvoorbeeld ook informatie worden verstrekt via een mededelingenorgaan op afdelingsniveau. Juist een combinatie van schriftelijke en mondelinge informatie blijkt in veel gevallen het meeste rendement op te leveren.

Voorbeeld van een
uitnodigingsbrief

Aan de besturen van de
Amsterdamse voetbalverenigingen

Geacht bestuur,

Langs deze weg vragen wij uw aandacht voor het volgende. Tot voor kort werden er in de gemeente Amsterdam door de sportbonden kennismakingsactiviteiten voor scholieren georganiseerd in allerlei takken van sport. Hiervoor ontvingen de sportbonden een gemeentelijke subsidie. De KNVB heeft in samenwerking met andere zaalsportbonden vele jaren het Amsterdamse voetbalkampioenschap voor de schooljeugd georganiseerd.

In de afgelopen jaren is er door de gemeente Amsterdam en de Amsterdamse Sportraad een experiment 'Jeugdsport in beweging' uitgevoerd. Binnen dit

experiment hebben allerlei sportverenigingen een aantal kennismakingsactiviteiten uitgevoerd op de Amsterdamse basisscholen. Deze ervaringen hebben geleid tot de ontwikkeling van een nieuw schoolsportmodel voor de Amsterdamse basisscholen. Hierbij verzorgen sportverenigingen een korte introductie van 6 tot 8 weken voor de leerlingen van midden- en bovenbouw (groepen 5 t/m 8) van de basisschool, waarbij nauw wordt samengewerkt met de vakdocent. De eerste kennismaking vindt plaats tijdens een tweetal gymnastieklessen op school, vervolgens wordt er na schooltijd vier keer training georganiseerd en tenslotte kunnen de verenigingen de leerlingen uitnodigen voor een 'open huis' of een toernooitje op de clubaccommodatie. De verenigingen ontvangen een standaardsubsidie voor het uitvoeren van een dergelijke schoolsportmodule.

De afdeling Amsterdam van de KNVB ondersteunt een dergelijke werkwijze en heeft in overleg met de Amsterdamse jeugdsportconsulent een voetbalmodule ontwikkeld, die past binnen het gemeentelijke schoolsportmodel. Aangezien de voetbalverenigingen een belangrijke rol spelen bij het uitvoeren van deze voetbalmodule, nodigen wij u uit voor een vergadering op woensdagavond 22 september a.s. vanaf 20.00 uur op het afdelingsbureau van de KNVB.

Tijdens deze vergadering zal de heer Van Beusekom (jeugdsportconsulent) een korte presentatie geven van het schoolsportmodel. Vervolgens zal de heer Loef (contactpersoon 'Schoolsport' van de KNVB, afdeling Amsterdam) een toelichting geven bij de ontwikkelde voetbalmodule. Na een korte pauze is er gelegenheid tot discussie en de avond zal worden afgesloten met een presentatie van de heer Bruinink van V.V. Middenstip over de ervaringen van zijn vereniging met de uitvoering van deze voetbalmodule.

Gezien het onderwerp van deze vergadering nodigen wij langs deze weg tevens een vertegenwoordiger van de jeugdcommissie of het jeugdbestuur uit. Omwille van de beperkte ruimte is het helaas niet mogelijk om meer dan twee vertegenwoordigers per vereniging uit te nodigen. Wij hopen u op de bovengenoemde vergadering te mogen begroeten.

Mocht u vooraf meer informatie willen hebben, dan kunt u hierover contact opnemen met de heer Loef (telefoon 020 - 1234567).

Hoogachtend,

Namens het bestuur van
de KNVB, afdeling Amsterdam

(voorzitter)

Voorbeeld van
informatie in de
bondsmededelingen

Judoverenigingen gezocht voor het Amsterdamse schoolsportprogramma!

Net als in de afgelopen jaren worden er het komende seizoen op de Amsterdamse basisscholen weer judomodules georganiseerd door de verenigingen.

Deze judomodules vormen een onderdeel van het Amsterdamse schoolsportprogramma. Het gaat hierbij om een eerste kennismaking tijdens de gymnastiekles, een aantal introductielessen na schooltijd en aansluitend enkele activiteiten bij de vereniging. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de vakdocent bewegingsonderwijs op de betrokken scholen. De doelgroep zijn de leerlingen van de groepen 7 en 8 van de basisscholen.

Voor de verenigingen die een judomodule willen uitvoeren,
is een werkplan beschikbaar.

Uit de jaarlijkse inventarisatie van de gemeente Amsterdam onder de basisscholen is naar voren gekomen, dat er volgend schooljaar 18 scholen zijn die in samenwerking met een vereniging voor de leerlingen van de groepen 7 en 8 een judomodule willen organiseren. Inmiddels hebben verscheidene judoverenigingen al aangegeven enkele modules te willen uitvoeren. We zoeken nog Amsterdamse verenigingen voor het uitvoeren van vijf modules in het volgend seizoen. Voor de judo-introductie moet een gekwalificeerd judotrainer beschikbaar zijn, die ervaring heeft met het lesgeven aan kinderen van 8 tot 12 jaar. De vereniging kan hiervoor via de Judo Bond Nederland een standaardsubsidie van de gemeente Amsterdam krijgen. De verenigingen mogen bovendien gebruikmaken van de Amsterdamse schoolsportmascotte 'Jippie', die ook voor het judo is ontwikkeld.

Voor meer informatie of aanmelding voor de uitvoering van een judomodule kunnen de Amsterdamse judoverenigingen contact opnemen met mevrouw Van Burik, de contactpersoon 'schoolsport' van de Judo Bond Nederland in de gemeente Amsterdam. Zij is in de avonden bereikbaar onder telefoonnummer 020 - 1234567.

stadsdelen en sportbuurtwerkers

De stadsdelen spelen eveneens een belangrijke rol bij de voorbereiding en uitvoering van het Amsterdamse schoolsportmodel. In blok 4 is hier al uitgebreid op ingegaan. Ook in publicitair oogpunt kunnen de stadsdelen hun steentje bijdragen. Allereerst in de richting van de basisscholen. Zowel door de schriftelijke informatie die door de stadsdelen naar de scholen wordt gestuurd als door de persoonlijke contacten tussen sportbuurtwerkers en scholen, kan het schoolsportmodel gepromoot worden. Verschillende stadsdelen hebben bovendien al een informatieve bijeenkomst belegd met de vakdocenten van de basisscholen.

Ook hebben de stadsdelen veelal een relatie naar de sportverenigingen die binnen de stadsdeelgrenzen gevestigd zijn. In enkele stadsdelen is een sportadviesraad of een sportplatform opgericht, waarbinnen de sportverenigingen zich gebundeld hebben. Via een dergelijke overlegstructuur kan het stadsdeel de verenigingen informeren over het schoolsportmodel en oproepen om hier een bijdrage aan te leveren. Ook de sportbuurtwerkers hebben vaak contact met de sportverenigingen in het stadsdeel. Dit vormt eveneens een uitstekende mogelijkheid om de medewerking van verenigingen te vragen. Overigens moeten verenigingen zich officieel aanmelden via hun sportbond om aan het schoolsportmodel deel te nemen en voor subsidie in aanmerking te komen. Uiteraard wordt er wel zoveel mogelijk rekening gehouden met een eventuele samenwerking van scholen en verenigingen binnen een stadsdeel.

Tenslotte kunnen de stadsdelen het schoolsportmodel ook onder de aandacht van de kinderen en de ouders brengen. Via de buurt- en wijkkranten en de berichtgeving vanuit het stadsdeel kan de bekendheid van het schoolsportmodel vergroot worden.

Gemeente en jeugdsportconsulent

In aanvulling op de publiciteit van de stadsdelen, sportbonden, scholen en verenigingen, vervult de gemeente ook een rol om het schoolsportmodel te promoten. De gemeente kan hierbij gebruik maken van de stedelijke media, zoals de stadstelevisie, de stadsbladen en de sportkranten. Juist een evenwichtige combinatie van publiciteit en promotie op de verschillende niveaus kan een brede bekendheid van het schoolsportmodel bewerkstelligen. In dit kader wordt gedacht aan het ontwikkelen van een stedelijke promotiecampagne rondom 'Jeugdsport in beweging'. Het verzorgen van de publiciteit en promotie op stedelijk niveau behoort tot het takenpakket van de jeugdsportconsulent.

7 **Standaardformulieren**

toelichting

In dit blok zijn ter illustratie de standaardformulieren opgenomen, die gebruikt worden bij de planning en evaluatie van de schoolsportmodules. Deze formulieren kunt u gewoon in deze werkmap laten zitten, zodat de inhoud hiervan intact blijft. Voor de aanmelding en evaluatie krijgt u elk jaar apart formulieren toegezonden. In het voorjaar wordt naar de scholen en de sportverenigingen een formulier gestuurd voor de planning van de sportmodules gedurende het volgende schooljaar. Bij de bevestiging van de sportmodules krijgt u tevens één of meerdere evaluatieformulieren toegezonden. Deze evaluatieformulieren dient u direct na afronding van de sportmodule in te vullen en op te sturen.

Scholen

De scholen kunnen hun aanvraag- en evaluatieformulieren ingevuld retourneren naar de coördinator 'schoolsport' bij de stadsdeelorganisatie. In sommige stadsdelen is dit een beleidsmedewerker onderwijs en/of sportzaken, terwijl in andere stadsdelen de sportbuurtwerker de schoolsportactiviteiten coördineert.

Sportverenigingen

De sportverenigingen kunnen hun aanmeldings- en evaluatieformulieren opsturen naar de contactpersoon 'schoolsport' van de betreffende sportbond. Pas na ontvangst van dit formulier kan de standaardvergoeding aan de vereniging worden uitgekeerd.

Aanvraagformulier voor de basisscholen (voorbeeld)**Gegevens basisschool**

Naam:

Adres:

Postcode:

Telefoon:

Naam contactpersoon schoolsport:

Telefoon:

Kenmerken basisschool

Aantal groepen/leerlingen:

Omschrijving sportaccommodatie:

Beschikbaarheid sportaccommodatie:

Aanvraag sportmodules

Voorkeur sportmodule 1:

Groep(en)/aantal leerlingen:

Periode:

Accommodaties:

Naam vereniging (optioneel):

Voorkeur sportmodule 2:

Groep(en)/aantal leerlingen:

Periode:

Accommodaties:

Naam vereniging (optioneel):

Voorkeur sportmodule 3:

Groep(en)/Aantal leerlingen:

Periode:

Accommodaties:

Naam vereniging (optioneel):

Reserve sportmodule(s):

Groep(en)/Aantal leerlingen:

Periode:

Accommodaties:

Naam vereniging (optioneel):

Overige opmerkingen:

.....

.....

.....

Datum:

Handtekening:

Aanmeldingsformulier voor de sportverenigingen (voorbeeld)**Gegevens sportvereniging:**

Tak van sport:
Verenigingsnaam:
Secretariaatsadres:
Postcode:
Telefoon:
Naam contactpersoon schoolsport:
Telefoon:

Kenmerken sportvereniging:

Aantal jeugdleden:
Plaats trainingsaccommodatie(s):
Beschikbaarheid accommodatie(s)
Voor schoolsportmodule(s):

Aanmelding schoolsportmodules gedurende seizoen 1993-1994:

Totaal aantal te verzorgen modules:
Gediplomeerde begeleider(s):
Voorkeur periode(s):
Voorkeur dag(en):
Voorkeur groepen 5, 6, 7 en/of 8:
Voorkeur basisschool (namen):

Overige opmerkingen:
.....
.....

Datum:
Handtekening:

Evaluatieformulier voor de basisschool (voorbeeld)

Algemene informatie

Naam basisschool:

Ingevuld door:

Beschrijving van de module

Tak van sport:

Betrokken vereniging:

Naam verenigingsbegeleider(s):

Data activiteiten:

Deelname leerlingen

Aantal tijdens de lessen LO:

Aantal tijdens naschoolse activiteiten:

Aantal tijdens vervolgactiviteiten:

Bij vereniging:

Beoordeling voorbereiding

Is er vooraf overleg geweest met de betrokken verenigingsbegeleider(s)?

- ☐ ja
- ☐ nee

Zijn er naar uw mening vooraf goede afspraken gemaakt over de taakverdeling?

- ☐ ja
- ☐ nee

Hoe beoordeelt u de voorbereiding van de schoolsportmodule?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Beoordeling uitvoering

Is er tijdens de lessen LO aandacht besteed aan de sportmodule?

- ☐ ja
- ☐ nee

Hebben er in het kader van de sportmodule naschoolse activiteiten plaatsgevonden?

- ☐ ja
- ☐ nee

Is er een vervolg geweest bij de vereniging of op een specifieke accommodatie?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ weet ik niet

Hoe beoordeelt u de uitvoering van de schoolsportmodule?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk

- ☐ matig
- ☐ slecht

Beoordeling samenwerking met sportvereniging

Zijn de verenigingsbegeleider(s) volgens afspraak bij de activiteiten aanwezig geweest?

- ☐ ja
- ☐ nee

Hoe beoordeelt u de inzet van de verenigingsbegeleider(s)?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Hoe beoordeelt u de deskundigheid van de verenigingsbegeleider(s)?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Hoe is de samenwerking tussen school en sportvereniging verlopen?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Zijn er leerlingen uit de deelnemende groepen direkt lid geworden van de betrokken sportvereniging?

- ☐ ja, aantal:
- ☐ nee
- ☐ weet ik niet

Bent u van plan om volgend jaar weer mee te doen met het schoolsportmodel?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ misschien

Wanneer u nogmaals deze module zou aanvragen, wilt u dan weer met dezelfde vereniging samenwerken?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ misschien

Heeft u nog aanvullende opmerkingen of suggesties?

Bedankt voor het invullen!

Evaluatieformulier voor de sportvereniging (voorbeeld)

Algemene informatie

Naam sportvereniging:

Tak van sport:

Ingevuld door:

Giro-/bankrekening vereniging:

Naam bank:

Beschrijving van de module

Basisschool (naam):

Data activiteiten:

Plaats activiteiten:

Deelname leerlingen

Aantal tijdens de lessen LO:

Aantal tijdens naschoolse activiteiten:

Aantal tijdens vervolgactiviteiten:

Bij vereniging:

Beoordeling voorbereiding

Is er vooraf overleg geweest met de betrokken school?

- ☐ ja
- ☐ nee

Zijn er naar uw mening vooraf goede afspraken gemaakt over de taakverdeling?

- ☐ ja
- ☐ nee

Hoe beoordeelt u de gezamenlijke voorbereiding van de schoolsportmodule?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Beoordeling uitvoering

Is er tijdens de lessen LO aandacht besteed aan de sportmodule?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ weet ik niet

Hebben er in het kader van de sportmodule naschoolse activiteiten plaatsgevonden?

- ☐ ja
- ☐ nee

Is er een vervolg geweest bij de vereniging of op een specifieke accommodatie?

- ☐ ja
- ☐ nee

Hoe beoordeelt u de uitvoering van de schoolsportmodule?

- ☐ uitstekend

- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Beoordeling samenwerking met school

Zijn de verenigingsbegeleider(s) volgens afspraak bij de activiteiten aanwezig geweest?

- ☐ ja
- ☐ nee

Hoe beoordeelt u de inzet van de school?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Hoe beoordeelt u de deskundigheid van de verenigingsbegeleider(s)?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Hoe is de samenwerking tussen school en sportvereniging verlopen?

- ☐ uitstekend
- ☐ goed
- ☐ redelijk
- ☐ matig
- ☐ slecht

Zijn er leerlingen uit de deelnemende groepen direct lid geworden van de betrokken sportvereniging?

- ☐ ja, aantal:
- ☐ nee

Bent u van plan om volgend jaar weer mee te doen met het schoolsportmodel?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ misschien

Wanneer u nogmaals deze module zou aanvragen, wilt u dan weer met dezelfde school samenwerken?

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ misschien

Heeft u nog aanvullende opmerkingen of suggesties?

Bedankt voor het invullen!

8 Overzicht van betrokken organisaties

Algemeen

In dit blok wordt een overzicht gegeven van de organisaties, die betrokken zijn bij het schoolsportmodel 'Jeugdsport in beweging'. Dit overzicht kan fungeren als een wegwijzer voor de scholen en de sportverenigingen. Wel is het belangrijk om nog eens te benadrukken dat de planning van de schoolsportmodules via de formulieren dient te verlopen, die de scholen en de sportverenigingen via respectievelijk de stadsdelen en de sportbonden worden toegezonden (zie blokken 4 en 7). Bij de stadsdelen staan soms twee namen genoemd, te weten een beleidsmedewerker en een sportbuurtwerker. In dat geval fungeert de beleidsmedewerker als schoolsportcoördinator binnen het stadsdeel en biedt de sportbuurtwerker ondersteuning en begeleiding bij de praktische opzet van de schoolsportmodules. Niet alle stadsdelen beschikken over een sportbuurtwerker. Ook kan het zijn dat de sportbuurtwerker zorg draagt voor zowel de coördinatie als de begeleiding van de sportmodules.

Bij de sportbonden zijn zowel de gegevens van het afdelingssecretariaat van de sportbond als de gegevens van de contactpersoon 'schoolsport' opgenomen. Deze contactpersoon geldt als aanspreekpunt voor de Amsterdamse sportverenigingen in de desbetreffende tak van sport. Deze persoon functioneert echter onder verantwoordelijkheid van het afdelingsbestuur van de sportbond.

Er is getracht een zo volledig mogelijk en actueel overzicht te geven van de namen en adressen binnen de betrokken organisaties. Het is echter onvermijdelijk dat er gaandeweg wijzigingen optreden. Via de stadsdeelorganisatie of de sportbond zult u in deze gevallen de nieuwe gegevens kunnen verkrijgen. Ook kunt u hiervoor contact opnemen met de stedelijke jeugdsportconsulent.

Stedelijke organisaties

- **Dienst Stedelijk Beheer**
Wibauthuis/Wibautstraat 3
1091 GH Amsterdam
020 - 5962524
jeugdsportconsulent:
de heer W. van Beusekom
020 - 5962548
- **Amsterdamse Sportraad**
Stadhuis, Amstel 1
Postbus 202
1000 AE Amsterdam
020 - 5522490
beleidsmedewerker:
de heer E. Degenkamp
020 - 5522491
- **Sectie CER/Sport en Recreatie**
Stadhuis, Amstel 1
Postbus 202
1000 AE Amsterdam
020 - 5524332
coördinator:
de heer J.A. van Meurs
020 - 5523594

Stadsdelen

- **Binnenstad**
Stadhuis, Amstel 1
Postbus 202
1000 AE Amsterdam
020 - 5523025
beleidsmedewerker:
de heer R. Smid
020 - 5522831
sportbuurtwerkers:
de heer T. Bruijnen
020 - 6259417
mevrouw E. Brandsma
020 - 6206767
- **Stadsdeel De Baarsjes**
Baarsjesweg 224
1058 AA Amsterdam
020 - 5892411
beleidsmedewerker:
de heer G. Schokker
020 - 5982488
sportbuurtwerker:
de heer T. Raap
020 - 5892536
- **Stadsdeel Bos en Lommer**
Kabelweg 21
1014 BA Amsterdam
020 - 5812711
beleidsmedewerker:
de heer H. Schuurman
020 - 5812783
- **Stadsdeel Buitenveldert**
Zwaansvliet 5
1081 AP Amsterdam
020 - 5495711
beleidsmedewerker:
de heer G. Hoessein
020 - 5495664
- **Stadsdeel Geuzenveld/Slotermeer**
Plein 40-45, nr. 1
1064 SW Amsterdam
020 - 5873111
beleidsmedewerker:
mevrouw R. Vos
020 - 5873173
sportbuurtwerker:
de heer H. Supheert
020 - 5873174

- **Stadsdeel Noord**
 Buikslotermeerplein 124
 1025 EX Amsterdam
 020 - 6349911

hoofd activiteiten:
 de heer J. Pelk
 020-6363867

sportbuurtwerker:
 de heer G. Stegehuis
 020-6363867
- **Stadsdeel Oost**
 Linnaeusstraat 89
 1093 EK Amsterdam
 020 - 6080111

beleidsmedewerker:
 de heer A. de Haer
 020 - 6080146

sportbuurtwerkers:
 de heer A. Start
 de heer S. Vroom
 020 - 6635644
- **Stadsdeel Osdorp**
 Osdorpplein 500
 1068 SZ Amsterdam
 020 - 5180800

beleidsmedewerker:
 de heer A. Wagenaar
 020 - 5180701
- **Stadsdeel Oud-West**
 Kwakerstraat 3
 1053 WC Amsterdam
 020 - 5893511

beleidsmedewerker:
 de heer S. Teunisse
 020 - 5893539
- **Stadsdeel De Pijp**
 Karel du Jardinstraat 65
 1073 TB Amsterdam
 020 - 5739711

beleidsmedewerker:
 de heer L. Westerhuis
 020 - 5739665

sportbuurtwerker:
 de heer R. Nooitmeer
 020 - 6716588
- **Stadsdeel Rivierenbuurt**
 Pres. Kennedyplantsoen 1-3
 1019 MN Amsterdam
 020 - 5419211

beleidsmedewerker:
 mevrouw B. Bijl
 020 - 5419254
- **Stadsdeel Slotervaart/Overtoomse Veld**
 Jan Tooropstraat 15b
 1062 BK Amsterdam
 020 - 5111666

beleidsmedewerker:
 de heer H. Bruinse
 020 - 5111622
- **Stadsdeel Watergraafsmeer**
 Helmholtzstraat 61
 1098 LE Amsterdam
 020 - 5687811

beleidsmedewerker:
 mevrouw J. van Heeteren
 020 - 5687500
- **Stadsdeel Westerpark**
 Haarlemmerweg 8-10
 1014 BE Amsterdam
 020 - 5810311

hoofd sport en recreatie:
 mevrouw B. Visser
 020 - 5810446

sportbuurtwerkers:
 mevrouw H. Velders
 de heer T. Jorritsma
 020 - 5810481

- **Stadsdeel Zeeburg**

Cruquiusweg 5
1019 AT Amsterdam
020 - 6080711

beleidsmedewerker:
de heer H. Janse
020 - 6080822

sportbuurtwerker:
de heer H. Hilgers
020 - 6080816

- **Stadsdeel Zuid**

Koninginneweg 1
1071 HZ Amsterdam
020 - 5705411

hoofd sport en recreatie:
de heer E. Smit
020 - 6642021

sportbuurtwerker:
de heer L. Hendriks
020 - 6792217

- **Stadsdeel Zuidoost**

Bijlmerdreef 101
1102 BP Amsterdam
020 - 5670511

hoofd sport en recreatie:
de heer A. Visser
020 - 5670290

sportbuurtwerker:
mevrouw J. Schilp
020 - 6972501

Sportbonden

- **Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU)**

Secretariaat afdeling Amsterdam:
de heer H. Rekers
Ibisstraat 14
1171 GV Badhoevedorp
020 - 6597080 (p)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer C. Engels
Engellaan 1-A
1427 AK Amstelhoek
02975 - 66750 (p)

- **Nederlandse Basketbal Bond (NBB)**

Districtsbureau Amsterdam:
IJsbaanpad 19
1076 CV Amsterdam
020 - 6626987 (w)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer M. van Oijen
IJsbaanpad 19
1076 CV Amsterdam
020 - 6626987 (w)

- **Nederlands Handbal Verbond (NHV)**

Afdelingsbureau Midden-Nederland:
IJsbaanpad 19
Postbus 7058
1007 JB Amsterdam
020 - 6735953 (w)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer J. van der Meer
Kuiperlaan 39
1421 VP Uithoorn
02975 - 64130 (p)

- **Amsterdamse Hengelsport Vereniging**

Secretariaat:
de heer G. Lotten
Nic. Witsenstraat 10
1017 ZH Amsterdam
020 - 6264988 (p)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer G. Lotten
Nic. Witsenstraat 10
1017 ZH Amsterdam
020 - 6264988 (p)

- **Koninklijke Nederlandse Hockeybond (KNHB)**
Secretariaat district Noord-Holland: Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer A. Flokstra de heer R.A. Verhagen
Bleijenbeek 8 Helmlaan 11
1083 AH Amsterdam 2015 LC Haarlem
020 - 6443830 (p) 023 - 243746 (p)
- **Judo Bond Nederland (JBN)**
Secretariaat district Noord-Holland: Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer J.G. Bosman de heer J. Jongsma
Van Tetsstraat 12 Van der Hoopstraat 8-A
2181 DA HILLEGOM 1051 VG Amsterdam
02520 - 17549 (p) 020 - 6844517 (p)
- **Nederlandse Kano Bond (NKB)**
Secretariaat Federatie Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
Amsterdamse Kanoverenigingen: de heer P. van der Klugt
de heer C.M. van der Berg Cornelis Lelylaan 115
Ookmeerweg 146 1065 CN Amsterdam
1068 AT Amsterdam 020 - 6159825 (p)
020 - 6199549 (p)
- **Koninklijk Nederlands Korfbal Verbond (KNKV)**
Afdelingsbureau Noord-Holland: Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
Postbus 396 de heer P. Bosch
1500 EJ Zaandam Inzet 42
075 - 354065 (w) 1068 RD Amsterdam
020 - 6108453 (p)
- **Nederlandse Oriënterings Loop Bond (NOLB)**
Secretariaat afdeling Amsterdam: Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer K. Geers de heer K. Geers
Botteskerksingel 30-A Botteskerksingel 30-A
1069 XT Amsterdam 1069 XT Amsterdam
020 - 6191298 (p) 020 - 6191298 (p)
- **Koninklijke Nederlandse Algemene Schermbond (KNAS)**
Secretariaat afdeling Noord-Holland: Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
de heer J. Heeroms de heer B. Bouthoorn
Boterbloem 28 Frederiksplein 23-hs
1441 TW Purmerend 1017 XK Amsterdam
02990 - 33383 (p) 020 - 6257340 (p)

- **Taekwondo Bond Nederland (TBN)**
 Secretariaat district
 Midden-Nederland:
 de heer A.M. Schilperoort
 Hicksweg 39
 6871 KS Renkum
 08373 - 17608 (p)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
 de heer R. Baly
 Echtenstein 539
 1103 AA Amsterdam
 020 - 6002734 (p)
- **Nederlandse Tafeltennis Bond (NTTB)**
 Afdelingsbureau Amsterdam:
 Postbus 2839
 1000 CV Amsterdam
 020 - 6818014 (w)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
 de heer W. Weijand
 Stichtstraat 25
 1079 RB Amsterdam
 020 - 6448616 (p)
- **Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB)**
 Districtbureau Amsterdam:
 Frans Ottenstadion
 Stadionstraat 10
 1076 NL Amsterdam
 020 - 6766616 (w)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
 de heer B. Renardel de Lavalette
 Staringstraat 29
 1054 VN Amsterdam
 020 - 6165323 (p)
- **Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB)**
 Afdelingsbureau Amsterdam:
 Overschiestraat 194
 Postbus 9202
 1006 AE Amsterdam
 020 - 6140911 (w)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
 de heer H. Hessels
 Overschiestraat 194
 Postbus 9209
 1006 AE Amsterdam
 020 - 6140911 (w)
- **Nederlandse Volleybal Bond (NeVoBo)**
 Districtbureau Amsterdam:
 Wethouder Verheijhal
 Oranje Vrijstaatkade 57
 1093 KS Amsterdam
 020 - 6936458 (w)

Contactpersoon schoolsport Amsterdam:
 de heer M. Hartog
 Oranje Vrijstaatkade 57
 1093 KS Amsterdam
 020 - 6936458 (w)
- **Koninklijke Nederlandse Wielren Unie (KNWU)**
 Secretariaat district Noord-Holland:
 de heer J. Ooms
 Westerveen 105
 1444 WD Purmerend
 02990 - 207333 (p)

Contactpersonen schoolsport Amsterdam:
 de heer J. Middelink
 E. de Boer van Rijkstraat 172
 1065 GT Amsterdam
 020 - 6158761 (p)
 de heer B. Raats
 Nobelweg 4
 1097 AR Amsterdam
 020 - 6924708 (p)

**9 *Brieven en notities ten
behoefte van eigen planning***

10 Aantekenformulieren voor eigen gebruik

A series of horizontal dotted lines for taking notes, spanning the width of the page.

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning the width of the page.

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning the width of the page.

